

म३१५

म. ग्रं. सं. टाणें

वेपथु काव्य
सं. नं. २०५.
सन १९२४

यकुसुम.

गो १९
२५८

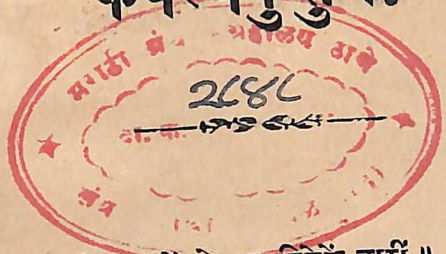
REFBK-0002848

संग्राहक व प्रकाशक,
रघुनाथ हणमंत कोटनीस,

कैवल्यमाला पुस्तक २ रें.
॥ श्रीसद्गुरुरामचंद्राय नमः ॥

कैवल्यकुसुम.

कैवल्याचें रोप लाविलें द्वारीं ॥
त्याचा वेल गेला गगनावरी ॥ १ ॥
—श्रीज्ञानोबाराय.

संग्राहक व प्रकाशक
रघुनाथ हणमंत कोटनीस.

सन १९१४ इ.

किंमत १ रुपया.

हें पुस्तक पुणें येथें आर्यभूषण छापखान्यांत अनंन विनायक पटवर्धन
यांनीं छापिलें व सांगली येथें कैवल्यवैभव ऑफिसांत
रघुनाथ हणमंत कोटनीस यांनीं प्रसिद्ध केलें. -

Registered according to the Act XXV of 1867.

(All rights reserved by the publisher.)

पुस्तकें मागविण्याचा पत्ता:—

रघुनाथ हणमंत कोटनीस.

कैवल्यवैभव ऑफिस.

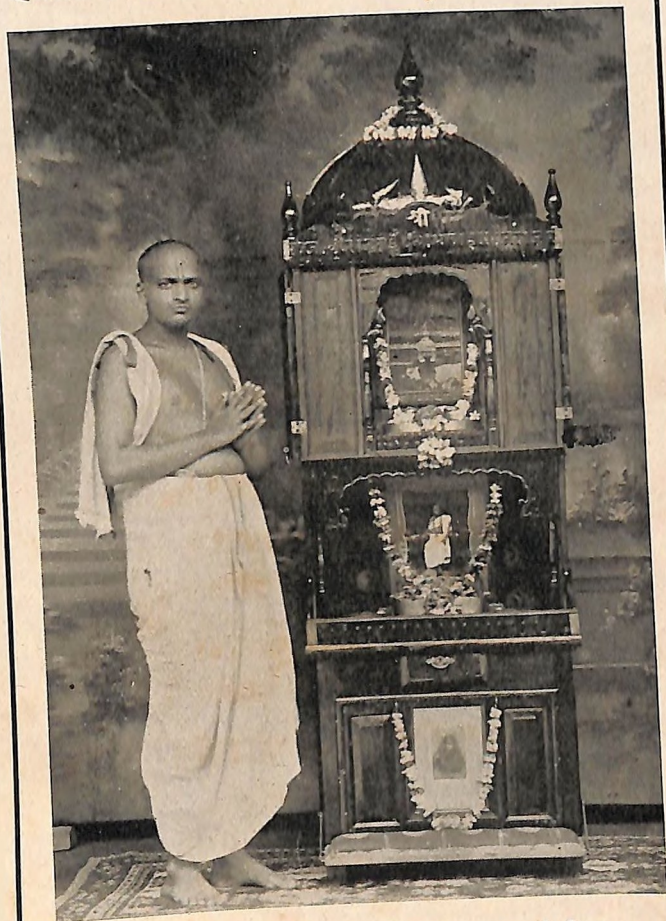
पोस्ट सांगली. (S. M. C.)

कैवल्य-कुसुम

श्रीसद्गुरु रामचंद्रराव महाराज यरगट्टीकर व ती गु. भ. प.
हणमंतरावजी कोटनीस यांच्या सांगली येथील पादुका.

माता वत्सल तात सात्विक अशा दोन्ही स्वरूपांतुनि ॥
होतें सद्गुरुरूप दृश्य पुरतें अर्धार्ध भागें जनीं ॥
त्या श्रीसद्गुरुच्या अनन्य भजका आतां अनन्यें मनें ॥
माझीं श्रीहनुमंत-नाम-गुरुला पावोत लोटांगणें ॥ १ ॥

रघुनाथ.

अर्पणपत्रिका.

कैवल्यकुसुमाचा दाता श्रीसद्गुरु ॥
माझा नमस्कारु त्यांचे पार्यी ॥ १ ॥

क्षीराब्धीचें जैसें घेउनी जीवन ॥
नैवेद्य अर्पण त्याचें त्यासी ॥ २ ॥

तैशापरी हा ग्रंथ श्रीगुरुसी ॥
अर्पिला प्रेमेंसी रघुनाथें ॥ ३ ॥

नोहे उतराई श्रीराम-सेवका ॥
हनुमंता एकावाक्यें शरण ॥ ४ ॥

श्रीसद्गुरु-महाराजांच्या चरणांचा
रजःकणामिलाषी,

रघुनाथ हणमंत कोटनीस.

प्रकाशकाचे चार शब्द.

“ सांगे वडिलांची कीर्ति, तो एक मूर्ख ” असें श्रीसमर्थींनीं दासबोधांत म्हटलें आहे, तें कोणत्याही हेतूनें असो. तथापि त्यांत ध्वनित केलेला मूर्खपणाचा दोष पतकरूनही मला परमपूज्य वडिलांची कीर्ति गाणें भाग आहे. माझे परमपूज्य श्रीमत् सद्गुरु तीर्थरूप हणभंरावजी तात्यासाहेब कोटनीस महाराज हे प्रसिद्ध हरिभक्त होते ही गोष्ट महाराष्ट्रांत तरी सर्वत्र प्रसिद्ध असल्यामुळे त्यांची कीर्ति परभारेंच गायली जात होती व तितक्या पुरता मजवर येणारा वडिलांच्या गुणगानाचा दोष अंशतः कमी जाहला आहे. पण त्यांनीं नुकताच कैलासवास केल्यामुळे त्यांच्या शेकडों भक्तांची झालेली श्रवणसुखाची हानी व माझी झालेली सर्वस्वहानि भरून काढण्यास कोणचाही बुद्धिवाद समर्थ होत नाही, ही गोष्ट माझ्या मनाच्या दुर्बलत्वाची साक्ष देत असली तरी खरी आहे.

वडिलांचें ऋण फेडणें हें मुलांचें कर्तव्य आहे, व तें पुरतेपणीं फेडल्यावांचून त्यास सुटका नाही ही गोष्ट खरी असल्यास मी कैलासवासी तीर्थरूपांच्या ऋणांतून कधींच मुक्त होणें शक्य नाही एवढें तें मोठें आहे. तथापि पुत्रधर्मानुसार त्याची अंशत फेड करावी या हेतूनें त्यांचा हा पद्यसंग्रह प्रसिद्ध करून मी त्यांच्या भक्तांपुढें ठेवीत आहे. व आणखीही उत्तरोत्तर त्यांची सेवा चालवावी असा माझा हेतु आहे. पण अशा सामान्य सेवेनें त्यांचें व्याजही फिटणार नाही असें होऊन मला शेकडों गर्भवास पतकरावे लागले तरी ते मी मोठ्या हौसेनें पतकरीन. मात्र जन्मोजन्मीं हेंच पितापुत्राचें नातें आपण कायम ठेवावें एवढी श्रीमत् पितृपदांपाशीं मागणी मागेन !

कै. परमपूज्य श्रीमत् सद्गुरु तीर्थरूप तात्यासाहेब महाराजांचा हा पद्यसंग्रह छापून प्रसिद्ध करण्यांत आर्थभूषण छापखान्यांच्या चालकांनीं जी तदपरता दाखविली त्याबद्दल मी त्यांचा फार आभारी आहे. त्याप्रमाणें सादर संग्रहाचीं मुकें तपासून व प्रस्तावना लिहून माझे प्रियमित्र साधुदास यांनीं मला उपकृतिबद्ध करून ठेविलें आहे तें परमपूज्य श्रीमत्सद्गुरु तीर्थरूप तात्यासाहेब महाराजांच्याविषयीं असलेल्या त्यांच्या अनन्य निष्ठेनें प्रेरित होऊन त्यांनीं केलें असल्यामुळें त्यांचा मी द्विगुणित आभारी आहे. शेवटीं ज्या माझ्या वंद्य तीर्थरूपांनीं सगुण रूपानें माझें संगोपन केलें त्यांनीं आपल्या निर्गुण स्थितींतही मला विसरूं नये अशी त्यांच्या चरणीं प्रार्थना करून हें त्यांच्या पद्य-संग्रहाचें वाक्पुष्प त्यांस सादर समर्पण करितों.

सांगली,
गुरुद्वादशी, शके १८४६. }

सर्वांचा नम्र,
रघुनाथ हणमंत कोटनीस.

अनुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठांक.
प्रस्तावना.	
१ श्रीसद्गुरु परमपूज्य तीर्थरूप कै. हणमंतरावजी कोटनीस महाराजरुन पद्यसंग्रह	१-२९
२ श्रीसद्गुरु परमपूज्य तीर्थरूप कै. हणमंतरावजी कोटनीस महाराजरुत श्लोकें	३०-३९
३ श्रीसद्गुरु परमपूज्य तीर्थरूप कै. हणमंतरावजी कोटनीस महाराज व त्यांचे चुलते ती. कै. गु. म. प. वामनरावजी कोटनीस यांचे दरम्यान झालेला पत्रव्यवहार	४०-५४
४ व ५ श्रीसद्गुरु परमपूज्य तीर्थरूप कै. हणमंतरावजी कोटनीस महाराज यांच्या शिष्यवर्गानीं त्यांचेवरून केलेलीं पद्यें	५५-७४
श्रीसद्गुरु परमपूज्य तीर्थरूप कै. हणमंतरावजी कोटनीस महाराज यांच्या निर्याणाचा अंभंग व त्यांची पत्रिका	७५-७६
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा. (अष्टक)	७७-७८

चित्रांचे पृष्ठांक.

१ श्रीसद्गुरु रामचंद्रराव महाराज यरगट्टीकर व ती. गु. म. प. हणमंतरावजी कोटनीस यांच्या सांगली येथील पादुका	} अर्पण पत्रिके-जवळ.
२ श्रीक्षेत्र सिद्धगिरी येथील श्रीसद्गुरु काडसिद्ध महाराज यांचें देवस्थान	

- ४ श्रीसद्गुरु नारायणराव भाऊसाहेब महाराज निंब-
रगीकर यांची समाधी. निंबरगी ३
- ४ श्रीक्षेत्र चिमड येथील श्रीसद्गुरु साधुमहाराज
यांचे देवस्थान. (तापनाशी तीर्थ)... .. ४
- ५ श्रीक्षेत्र चिमड येथील श्रीसद्गुरु दाजीसाहेब
महाराज, श्रीरामचंद्रराव महाराज यरगट्टीकर व
श्रीलक्ष्मीबाई आक्कासाहेब महाराज या त्रैमूर्तीची
समाधी. ३०
- ६ श्रीक्षेत्र चिमड येथील कै. गु. भ. प. ती. हण-
मंतरावजी कोटनीस यांनी बांधविलेली धर्मशाळा ४९
- ७ कै. ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी कोटनीस यांचा
पूजेला बसलेला फोटो ५१
- ८ कै. ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी कोटनीस यांचा
कपडे घातलेला फोटो न्यांच्या हस्ताक्षरासह. ... ५५

प्रस्तावना.

कै. संतमाणि परमपूज्य ती. हणमंत पांडुरंग ऊर्फ तात्या-
साहेब कोटनीस महाराज यांचें नांव महाराष्ट्रांत पुष्कळांस
ठाऊक झालेलें असेल. अस्खलित वक्तृत्व, फारच प्रचंड पाठांतर,
उज्वल चारित्र्य, निस्सीम गुरुभक्ति, आणि अमर्याद दानशूरता
इत्यादि सद्गुणांनीं मंडित असा सत्पुरुष अर्वाचीन तर्कप्राधान्य
काळांत कचितच निपजतो अशी समजूत आहे. पण सांगलीच्या
नागरिकांच्या महाभाग्यामुळे उपरिनिर्दिष्ट सद्गुणांनीं संपन्न असे
सत्पुरुष हणमंतरावजी तात्यासाहेब महाराज मूळचे कर्नाटकांत
जन्मलेले असून सांगलीस वकिली करण्याच्या निमित्तानें येऊन
राहिले, व त्यांना कर्तनरूपानें दोन तपांवर अखंड बोधामृत
पाजून नुकतेच निजधामास गेले.

प्रस्तुत पुस्तकांत ती. संत तात्यासाहेब कोटनीस महाराजांची
सर्व कविता संगृहीत झाली आहे असें म्हणण्यास हरकत नाही.
कविता या दृष्टीनें ती कदाचित् अलीकडील कवित्वाच्या कसास
उतरणार नाही व गणमात्रा वगैरे नियमही तिच्यामध्ये बिनचूक
आढळणार नाहीत हें खरें, पण इतर साधुसंतांप्रमाणेंच अस्सल
ईश्वरप्रेम तिच्यांत वाचकांस सांपडेल यांत संदेह नाही. “ हरि-
नामाची वाहिरे कावड ती” वगैरे त्यांचीं कांहीं पद्यें तर फारच रसाळ
उतरलीं आहेत. त्यांना कविता करण्यास फारसा वेळच शिल्लक
राहत नसल्यामुळे तिची व्याप्ति एवढ्याशा पुस्तकांत झाली
आहे. पण त्यांच्या भक्तांना मात्र तें एक निधानच हातांत
पडल्यासारखें वाटणार आहे.

ती. तात्यासाहेब महाराज यांचे चिरंजीव रघुनाथ हणमंत ऊर्फ बाबूराव कोटनीस यांनी कुसुंदवाट येथील वकिली सोडून सांगलीस वास्तव्य करून वडिलांच्या पश्चात् त्यांचा कित्ता गिरविण्याचा स्तुत्य उपक्रम सुरू केला आहे. आपल्या वडिलांचे हे वाङ्मयस्मारक करून इतर बंधुवर्गावर उपकार करून ठेवल्या-बद्दल सर्वांतर्पे त्यांचे आभार मानून वाचकांची रजा घेतों.

सांगली,
गुरुद्वादशी, शके १८४६ }
५८
१९२४

साधुदास.

(नमन) पद .

(चालः—भवतारक या तुक्ष्या पादुका .)

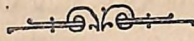
कीर्तनकाळीं गुरुपदकमलीं येतां लोटांगणीं ॥
सद्गुरु माझे चिंतामणी ॥ ध्रु० ॥
श्रीमद्वेवणसिद्ध प्रगटले शंकर पिंडींतुनी ॥
झालें काडसिद्ध सन्मुनी ॥
श्रीनारायणराव नामक शिष्या संबोधुनी ॥
केलें परमार्थाचे धनी ॥
चाल-श्रीलक्ष्मीअक्का धरती तीं पाउलें ॥
श्रीरघुनाथप्रिय गुरुबंधु तयां शोभले ॥
हें परंपरागत वैभव त्या लाधलें ॥
एका खाणींतुनी निघालें एक सारखे मणी ॥
जे का परमार्था दिनमणी ॥ १ ॥
श्रीनारायणराव तयांचे शिष्य आले जन्मुनी ॥
श्रीरामराय हें नाम बोलती जनीं ॥
रघुनाथप्रिय गुरु पादुका चिमड मठीं स्थापुनी ॥
रतले सद्गुरुच्या चिंतनीं ॥
चाल-जे संतसज्जनीं वतन जुनें राखिलें ॥
बहु भक्तजनांनीं फळ त्याचें चाखिलें ॥
हनुमंत कृपेनें आम्हां तें लाधलें ॥
साधुदास कावि हनुमंतचरणीं लीन होई निशिदिनीं ॥
मार्गे सन्मती गुणगायनीं ॥ २ ॥

॥ श्री सद्गुरुप्रसन्न ॥

कै. ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी
कोटनीसकृत पद्यें.

कैवल्यकुसुम.

प्रकरण १ लें.

अभंग १

सद्गुरुंनी दया बहुताचि केली ।
कृपेची साउली वर्णवेना ॥ १ ॥

माझ्या नाशासाठीं मोठा यत्न केला ।
परि तो विफल झाला गुरुकृपें ॥ २ ॥

सप्त दिन मज दीर्घ मूर्च्छा आली ।
काया व्यापियेली नाना रोगें ॥ ३ ॥

माझे अपराध सर्व क्षमा केले ।
संकटीं धावले राखावया ॥ ४ ॥

---

१ सन १९२१ सालच्या मार्च महिन्याच्या सुमाराची गोष्ट.
ती. हणमंतरावजी उर्फ तात्यासाहेब मोठ्या भयंकर गंडांतरांतून
वांचले. त्यांना अतिशय ताप येऊन लक्षणेंही फारच विलक्षण होत
होतीं. सात दिवस ते जवळजवळ बेशुद्धच होते. आपणांस कोणी
तरी अभिचार-प्रयोग, विशेषतः विषप्रयोग केला होता असें
त्यांनीं मागाहून बोलून दाखविलें. सातव्या दिवशीं त्यांना दृष्टांत होऊन
उतार पडला व मग त्यांनीं हा अभंग केला.

जेथें राम माझा उभा वांचवाया ।
कोण गणी वायां संकटासीं ॥ ५ ॥
दासाचा हा स्वामी आकांतीं पावतो ।
दुःख भय हरतो । निजकूपें ॥ ६ ॥

पद २

(चाल—काय दयाळा संशय गमला.)

चिमडक्षेत्रीं सद्गुरुमाई । जगदुद्धारा तिष्ठत राही ॥ध्रु० ॥
रघुनाथप्रिय गुरुवर त्राता । कैवल्याचा पूर्ण प्रदाता ॥ १ ॥
रामचंद्रप्रभु दीनोद्धर्ता । घोर भवाचें शासनकर्ता ॥ २ ॥
मोक्ष-लक्ष्मी आक्का माउली । जन ताराया उमी राहिली ॥३॥
गुरुलिंगजंगम स्वामिकूपेची । छाया सर्वां परोपरीची ॥४॥
संसारिं जन फिरतां श्रमले । भवभय वारुनि मुक्ताचि
केले ॥ ५ ॥

हरिनामाची माला दिधली । आत्मस्वरूपीं वृत्ति
वेधली ॥ ६ ॥

स्थावरजंगम भरली पाही । दासा दैवत त्याविण नाहीं ॥७॥

१ मागील पदांत ध्वनित केलेल्या विषययोगानें आजारी
क्षसताना हें पद व ह्या प्रकरणांतील बहुतेक पुढील पद्यें केलेलीं
आहेत. ह्या पदांत ती. तात्यासाहेबांनी आपली गुरुपरंपरा सांगितलेली
आहे. ती येणेंप्रमाणें:- श्रीकाडसिद्ध, त्यांचे शिष्य श्रीनारायणराव
भाऊसाहेब महाराज (गुरुलिंगजंगम स्वामी), वास्तव्य निंबरगी.
त्यांचे शिष्य १ श्रीलक्ष्मीबाई आक्का २ श्रीरघुनाथप्रिय साधुमहाराज,
३ श्रीरामचंद्रराव चरगट्टीकर महाराज, वास्तव्य चिमडमठ, व
श्रीरामचंद्रराव महाराज यांचे शिष्य ती. तात्यासाहेब.

श्रीक्षेत्र सिद्धगिरी येथील श्रीसद्गुरु काडसिद्ध महाराज-
यांचें देवस्थान.

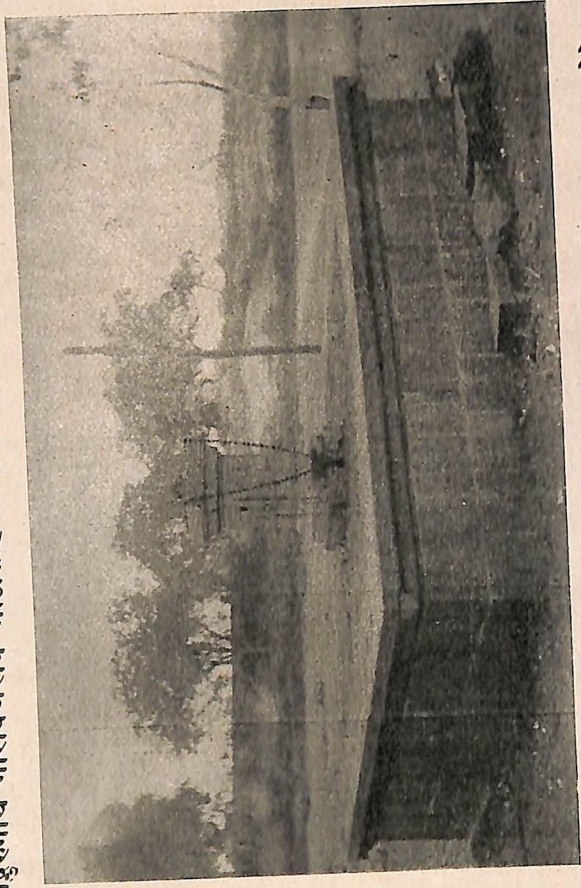

पिउनि हलहलातें रामनामें निवाले । करुनि वसति सिद्धाद्रीवरी लीन झाले ॥
द्वणति जन जयातें काडसिद्धाभिधानी । प्रणति मम तयाच्या
ज्योतिला मूकवाणी ॥ १ ॥

रघुनाथ

कैवल्य-कुसुम ७

श्रीसद्गुरुनाथ नारायणराव भाऊसोहेब महाराज निबरगीकर यांची समाधी. निबरगी.

धन्य निबरगी क्षेत्र भूतळी, जेथें अवतारले ॥ गुरुलिंगजंगम साधु ऐसे, प्रागट जन बोले ॥ १ ॥
श्रीहनुमंत.

पद ३

(चाल—तगत नाही तगत नाही तगत नाही कांहीं.)

धन्य निंवरगी क्षेत्र भूतळीं । जेथें अवतरले ॥
 संत-राय श्री तुकाराम ते । तारक जर्गी जाहले ॥ ध्रु० ॥
 मूळ प्रल्हाद तेचि अंगद । उद्धव पुढें जगतीं ॥
 नामदेव मग तुकारामचि । पूर्ण ब्रह्म ज्योती ॥ १ ॥
 अवतारीं या नाम नारायण । राव हें धरियेलें ॥
 गुरुलिंगजंगम साधू ऐसे । प्रगट जन बोले ॥ २ ॥
 सिद्ध गिरीश श्रीकाडसिद्ध । महा मुनिवर पद धरुनी ॥
 त्यांचे अनुग्रहें सिद्ध साधन । दावियलें करुनी ॥ ३ ॥
 सत्पथ- लोप झाला ऐसा । अनुभव दाखविला ॥
 नामरूपाचा लाभ कैसा । मार्ग प्रगट केला ॥ ४ ॥
 पतितपावन गुरुपदकमलीं । ठाव निरंतर ॥
 दीन होउनी मागतसे हा । दास अष्ट प्रहर ॥ ५ ॥

पद ४

(चाल--नवल वर्तलें, नवल वर्तलें नवल गुरुचे पायीं.)

रघुनाथप्रिय गुरुवर स्वामी । पूर्ण ज्ञानदाता ॥
 दीनपणानें लीन होउनी । शरण आलों आतां ॥ ध्रु० ॥

१ या पदांत चिमड सांप्रदायाचे आद्य प्रवर्तक श्रीनारायणराव भाऊसाहेब महाराज निंवरगीकर यांची स्तुती केली आहे, व " कृतयुगामाजी होतों मी प्रल्हाद " या तुकाराम महाराजांच्या अभंगान्वयें प्रल्हाद, अंगद, उद्धव, नामदेव, तुकाराम व तेच श्री. नारायणराव भाऊसाहेब महाराज अशी परंपरा सांगितली आहे.

२ हें पद आपल्या सद्गुरूंचे वडील गुरुबंधु श्रीरघुनाथप्रिय साधुमहाराज यांचेवर केलें आहे. घरचे लक्षाधशाचे चिरंजाव असून अगदीं बालवयांत सर्व संपत्तीवर लाथ मारून श्रीसाधुमहाराज घराबाहेर पडले व महाभगवद्भक्त झाले. ते श्री समर्थ रामदास स्वामींचे अवतार होत असें या पदांत सुचविलें आहे.

द्रव्य अपार पदरीं असतां । त्याग तुवां केला ॥
 मायवापाचा घरदाराचा । मोह नाही धरला ॥ १ ॥
 अगाध निष्ठा गुरुपदिं धरुनि । साधन त्वां केलें ॥
 गुरुकृपेनें अक्षय वैभव । जोडुनि दावियलें ॥ २ ॥
 दिगंतरीं तव सत्कीर्तीचा । वाजताहे डंका ॥
 ज्ञान-प्रबोधें उद्धरिले जन । राव आणि रंकां ॥ ३ ॥
 रामदास श्रीसमर्थ स्वामी । तूंचि सत्य अससी ॥
 ज्ञानदृष्टिनें पाहतां दासा । ब्रह्मरूप दिससी ॥ ४ ॥

पद ५

(चाल- सावध सावधान, वाचे बोला नारायण)

विहीर साधुरायाची ।
 हरते पाप ताप साची ॥ ध्रु० ॥
 गुरुलिंगजंगम-वचनीं ।
 गंगा आली तया स्थानीं ॥ १ ॥
 रोगग्रस्त जन आले ।
 स्नानें रोगमुक्त झाले ॥ २ ॥
 विहीरिचिं पाणी सुंदर ।
 पाट चाले निरंतर ॥ ३ ॥

१ चिमड येथील मठांत तापनाशी तीर्थांचे स्थापनेचे वेळीं श्रीरामभाऊ महाराजांनीं एके ठिकाणीं दगडासालीं पाणी लागेल, तें श्री गंगेचें आहे, त्यास विटाळ होऊं देऊं नये, तें व्याधींचा उपशम करील असें सांगितलें होतें, त्याप्रमाणें तेथें पाणी लागलें. त्यासच हल्लीं तापनाशी तीर्थ म्हणतात. तीर्थांचे मध्यभागीं श्री रघुनाथ प्रिय साधु महाराजांचें मनोहर स्थान आहे. या ठिकाणीं मठ करून राहणें-विषयीं श्रीगुरुलिंगजंगम महाराजांनीं श्री रामभाऊमहाराज यांना पूर्वीच आज्ञा केली होती. सदर तीर्थांचें वर्णन या पदांत केलें आहे.

श्रीक्षेत्र चिमड येथील श्रीसद्गुरु साधुमहाराज
यांचें देवस्थान.

सद्गुरुचें स्थान कैवल्यसदन ॥ वैकुण्ठनिधान प्रत्यक्ष तें ॥१॥

तापनाशी तीर्थाची किती वानूं थोरी ॥ न पवेचि सरी भागीरथी ॥२॥

ती. ह. प. वामनराव काटणीस.

मुक्त रत्न माणिकें भरली ।
 गुरुच्या हांतीं असे किल्ली ॥ ४ ॥
 तेजःपुंज नाग डोलतो ।
 परि तो भाग्यवंता दिसतो ॥ ५ ॥
 अद्वय प्रभा पूर्ण पाही ।
 पाहतां दास धन्य होई ॥ ६ ॥

पद ६

(चाल--विठाबाई माउली)

रंघुनाथ—प्रिय गुरुवरा ॥
 करी मम वसति हृदयमंदिरा ॥ ध्रु० ॥
 भवाब्धिमग्ना पाहुनि मातें ॥
 उद्धरि आपुल्या करा ॥ १ ॥
 पतितोद्धारक जाणुनि तूतें ॥
 शरण मी तुज गुरुवरा ॥ २ ॥
 दीन दास हा निश्चय करितो ॥
 तारक तूंचि खरा ॥ ३ ॥

पद ७

(चाल—अखंड कीर्ती चिन्मय मूर्ती जगतीं अवतरली.)

स्वयंभसदना सुहास्यवदना प्रकटलासि रामा ॥
 भवतारक तव पवित्र चरणीं । देई नित्य प्रेमा ॥ ध्रु० ॥

१ सदर पद १८९९ सालचे सुमारास कीर्तनाचे आरंभीं नमनादाखल म्हणण्याकरितां केलेले आहे. या पदांत श्री रघुनाथप्रिय साधुमहाराज यांना उद्देशून नमन केले आहे.

२ सदर पद आपल्या सद्गुरूवरून केले आहे. यांत आपले सद्गुरू रामभाऊमहाराज यरगट्टीकर हे श्रीएकनाथमहाराजांचे अवतार असें सांगितले आहे. श्रीगुरुलिंगजंगम महाराज यांनी श्रीरामभाऊ-महाराज हे नाथ'चे अवतार होत असें पूर्वीच सांगितले होते.

घाट धर्माची मोडली साची सीग अधर्मा चढला ॥
 धर्म स्थापना करावयाचा विचार मनीं ठरला ॥ १ ॥
 आत्म-स्वरूपा विसरुनिया । मी भवचक्रीं फिरलों ॥
 काय सुकृत होतें न कळे ! शरण पदीं आलों ॥ २ ॥
 पूर्ण कृपेनें नाम-मंत्र तो । कर्णां फुंकियला ॥
 जिकडेतिकडे देव निरंजन । निर्गुण दावियला ॥ ३ ॥
 महाविष्णु तूं एकनाथ तूं । स्वामी गुरुनाथा ॥
 दास प्रभूचा राम कृपेचा । वांदित पद माथा ॥ ४ ॥

पद ८

(चाल-रंग माजला रंग माजला रंग गुरुद्वारीं.)

हंसावरती राम बैसुनि । चालिले हो पुढती ॥
 हंस कसा बघ उड्डाण करितो । खालीं आणि वरती ॥ध्रु०॥
 खालीं येतां सवें उडतसे । कोण जाणे गती ॥
 प्राणी निजला तरी हंस हा । न सोडी निज स्थिती ॥१॥
 हंस गगनिंच्या मुक्ता माळा । देइ आणुनि हातीं ॥
 अगणित तारे त्यांत चमकतीनाना रंग ज्योती ॥ २ ॥
 डोळे झांकुनि जरी पाहसि । स्वरूप दिसे पाही ।
 बाप सद्गुरु कृपा करिल । जरी लाभ घडे देहीं ॥ ३ ॥

पद ९

(चाल--संत दयाळ कसे राजा रंक जया सरसे)

श्रीराम अवतरला ।

जिकडे तिकडे दृष्टींत भरला ॥ ध्रु ॥

१ सदर पदांत निर्गुण स्वरूपाचा आत्मानुभव सांगितला आहे. हंसावर बसून येणारा राम, हंसानें आणिलेल्या मोत्यांच्या माळा वगैरे अनुभवाच्या गोष्टी ती. तात्यासाहेबांसारख्या गुरु-पुत्रांनिंचि पाहाव्या व जाणाव्या. त्या इतरांस अगम्य होत ।

२ ह्या पदांत आध्यात्मिक श्रीरामावतार सांगितला आहे.

दशरथ पाहे वैखरीभीतरी ।
 न लभे तेथें कौसल्या-सुंदरी ॥
 पाहे मध्यमा माजघरीं ।
 परि नच पडे दृष्टीला ॥
 तेणें हताश भूपती झाला ॥ १ ॥

पुढती पाहे पश्यंती ओवरी ।
 न लभे तेथें ती निर्धारी ॥
 चढला परेचिया उपरी ।
 तेथें ही अप्राप्य त्याला ॥
 तेणें दशरथ बहु खिन्न जाहला ॥ २ ॥

पुढती शोधी तो सहजासनीं ।
 जैसी योगिया लागे उन्मनी ॥
 पाहतां निवतसे लोचनीं ।
 सगर्भ धर्म-पत्नीला ॥
 देखोनि आनंद ओसंडला ॥ ३ ॥

जंव जंव तिजकडे सादरें पाहे ।
 निज तेज नयनीं नच समाये ॥
 पोटा महद्रभूत येउनी ठाये ।
 विदेही संभवला ॥
 तेणें गुणें नृप बहू तुष्ट झाला ॥ ४ ॥

अवलोकितां दाहि दिशा ।
 पडला रामरूपीं ठसा ॥
 गती खुंटली श्वासोच्छ्वासा ।
 मार्जीं राम कोंदाटला ॥
 दासाचा हा कैवारी आला ॥ ५ ॥

पद १०

(चाल-तगत नहीं तगत नहीं तगत नहीं कांहीं.)
 गजवदना तूं सुख-सदना रे । वेगीं मला पावें ॥
 मन-मूषकावरी बैसुनि । शीघ्र तुवां यावें ॥ ध्रु० ॥
 एक शब्दात्मक माया तीचा । सत्ताधीश अससी ॥
 एकदंत हें नाम विराजे । माया-दमन करिसी ॥ १ ॥
 विन्मुख होतां तरि तूं सन्मुख साधकासि होसी ॥
 वक्रतुंड हें नाम शोभलें । करणी तव ऐसी ॥ २ ॥
 अनेक विश्वें तुझिया उदरीं । होति जाति पाही ॥
 लंबोदर हें नाम तुजला साजतसे देही ॥ ३ ॥
 देहाभिमान मत्त गजाला आकर्षित करिसी ॥
 ज्ञान अंकुश तुझिये हातीं । काय वानुं त्यासी ॥ ४ ॥
 शूर्प-गुणानें रजोयुक्त तें धान्य रजोहीन ॥
 तेवि मायेचा रज जाऊन राहे ब्रह्म-कण ॥ ५ ॥
 तव मुख शूर्प कर्णी लागतां येत असे प्रचिती ॥
 शूर्पकर्ण या नामें तुजला । सज्जन वर्णिती ॥ ६ ॥
 आत्मा तूंचि ब्रह्महि तूंचि । तूंचि सकळ कर्ता ॥
 धर्ता हर्ता तुजविणें । नाहीच उद्धरता ॥ ७ ॥
 चित्त दुर्वाकुर आवडे म्हणुनी । अर्पितसे तुजला ॥
 स्वानंदाचा मोदक देउनी । उद्धरी दासाला ॥ ८ ॥

पद ११

(चाल-नवल वर्तलें नवल वर्तलें नवल गुरूचे पायीं.)
 भूमि नव्हे तो आप नव्हे तो, तेज नव्हे कांहीं ॥
 वायु नव्हे आकाश नव्हे तो, समूह तयाचा नाही ॥ ध्रु० ॥

१ सदर पद्य कुरुंदवाड मुक्कामी होणाऱ्या सरकारी गणपत्यु-
 त्सवांत केलें आहे.

२ सदर पदांत “ न भूमिर्न तेजो ”, वगैरे श्रीशंकराचार्यांच्या
 श्लोकानुसार आत्मरूपाचें वर्णन केलें आहे.

इंद्रिय म्हणसी जरी तूं त्यातें, नोहे इंद्रियें दाही ॥
सर्वाविरहित नाशरहित तो, राम असे पाही ॥ १ ॥

ऊर्ध्व नसे तो खालीं नसे तो, आंत बाह्य कांहीं ॥
मध्य भागिं ना बाजू म्हणवेना, मागें पुढें तोही ॥
गगनापरि जो सकळ वस्तुसी, व्यापुनिया राही ॥
सर्वाविरहित नाशरहित तो, राम असे पाही ॥ २ ॥

शुक्ल नसे तो कृष्ण नसे तो, रक्त पीत कांहीं ॥
कुब्ज नसे तो पुष्ट नसे तो, न्हस्व दार्घ्य कांहीं ॥
रूप असेना वर्ण दिसेना, नांव केवि साही ॥
सर्वाविरहित नाशरहित तो, राम असे पाही ॥ ३ ॥

माता पिता नसति जयाला, देव लोक कैचे ॥
वेद यज्ञ आणि तीर्थ दिसेना, स्थान मान साचें ॥
निर्विकल्प निर्गुण निष्कल, सूक्ष्म निरंजन लाही ॥
सर्वाविरहित नाशरहित तो, राम दास पाही ॥ ४ ॥

पद १२

(चाल—सदर.)

सखी सांगते सखी लागुनी काहाणी ही ऐक ॥
काहणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ ध्रु० ॥
प्रथम काहणी शोधी तारक कोण जर्गी आहे ॥
सद्गुरुवांचोनि तारक दुसरा नाहीं निश्चय पाहे ॥
सद्गुरुचा तूं शोध करोनि शरण तया जाये ॥
तन मन धन हें अर्पण करुनि तत्पद जे डावें ॥
बार बार तुज हेंचि सांगणें ऐक माझी भाक ॥
काहाणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ १ ॥

१ या पदांत काहाणीच्या रूपानें मुमुक्षुदशा, सद्गुरूसासून
गानलाभ, साधकावस्था, तीर्तील अनुभव वगैरे क्रमानें सांगितलें
आहे.

दुसरी काहणी ऐक सदुरु प्रसन्न जंव होती ॥
 नाममंत्र हा तुझिया कर्णी फुंकुनिया देती ॥
 उफराटा हा मंत्र गुरूचा कोण जाणें गती ॥
 हरिहरशेषा अंताचे नलगे झाले सुग्धमती ॥
 खरें साधन हातीं न येतां शिणती व्यर्थ लोक ॥
 काहणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ २ ॥

तिसरी काहणी नामस्मरणीं ब्रह्म बिन्दु दिसला ॥
 तारक दण्डक कुण्डल अर्ध चंद्र बिन्दु भरला ॥
 यजुर्वेद ऋग्वेद अथर्वण साम भेद कळला ॥
 तुरे मोहरे वेणु सुस्वरें कर्णी नाद पडला ॥
 शुक्ल कृष्ण निळ रक्त हरित पित रंगा आलें पीक ॥
 काहणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ ३ ॥

चवथी काहणी काय सांगूं मी अनुभव प्रचीती ॥
 हरिहराच्या मूर्ती पाहे बिन्दु मध्य दिसती ॥
 दत्त दिगंबर सिद्ध मुनीश्वर दर्शन तुज देती ॥
 पार नसे गे भाग्यासी या कोण करील गणती ॥
 स्वानुभवामृत चाखी होऊनी संताची लेक ॥
 काहणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ ४ ॥

पांचवी काहणी पांच भुतांचा देहच हारपला ॥
 ज्ञानाचा हा प्रलय पांचवा शब्दचि मावळला ॥
 वेद पांचवा स्वर पांचवा हितार्थ दृढ कळला ॥
 गूण पांचवा वर्ण पांचवा कोण जाणे त्याला ॥
 रामकृपेविण हनुमंता या नाहिं दुजा शोक ॥
 काहणी ऐकतां नाहीं तुला मग जन्ममरणधाक ॥ ५ ॥

पद १३

(चाल-रंग माजला रंग माजला रंग गुरुद्वारीं.)

काय वर्णू या आत्मस्वरूपा । बोलवेना बाई ॥
 जें जें बोलूं तें तया न साजे । उपमा नाहीं कांहीं ॥ ध्रु० ॥
 दीप म्हणूं जरी तया स्वरूपा । दीप नोहे बाई ॥
 तेल वात कांहींच नसतां । दीप केंवि येई ॥ १ ॥
 पुष्प म्हणूं जरी तया स्वरूपा । पुष्प नव्हे बाई ॥
 वृक्ष पल्लव नसतां तेथें । पुष्प केंवि होई ॥ २ ॥
 नाग म्हणूं जरी तया स्वरूपा । तोहि नव्हे बाई ॥
 नाग मारक असति येथें । तारक हा पाहीं ॥ ३ ॥
 सूर्य म्हणूं जरी तया रूपाला । सूर्य नव्हे बाई ॥
 मध्यरात्रिसी या भूमंडळीं । सूर्य केंवि येई ॥ ४ ॥
 चंद्र म्हणूं जरी तया रूपाला । तोहि नव्हे बाई ॥
 मध्यान्हकाळीं चंद्र दिसला । सांग कोणा पाही ॥ ५ ॥
 गुरुपुत्राविण अनुभव वचना । कोण देइ ग्वाही ॥
 रामकृपेचा बोध दासासि । धन्य धन्य होई ॥ ६ ॥

पद १४

(चाल-नवल वर्तलें नवल वर्तलें नवल गुरुचे पायीं.)

कुडी म्हणे तूं आत्मारामा । टाकुनी मजला जाऊं नको ॥
 गाठ आमुची बहु जन्मांची । निष्ठुर आतां होऊं
 नको ॥ ध्रु० ॥

१ साधकाच्या दृष्टीपुढें दिसणाऱ्या आत्मरूपाच्या विंदूला कवीरांनीं दीप म्हटलें आहे. त्यावरच या पदांत वेगवेगळ्या कोट्या लढविल्या आहेत.

२ या पदांत नामदेव कृत "कुडी म्हणे आत्म्याला" या पदाचा अनुवाद आहे.

कुडी बोलली माझी तुझी । प्रीती असे ती बहु भारी ॥
 किती काळाची काय सांगूं मी । कोण वाचे ते विस्तारी ॥
 धन सुत कांता विषय विलासी । सुख किती मानिलें
 संसारीं ॥

सोडुनी आतां कोठें जासी । परदेशी मी भूमिवरी ॥
 स्नेहतंतू हा सदृढ असतां । निर्दयपणें तोडुं नको ॥
 गाठ आमुची बहु जन्मांची । निष्ठुर आतां होऊं नको ॥१॥

आत्मा बोले संगतीनें तव । घात माझा बहु केला ॥
 व्याप जितुका संताप तितुका । सन्निपात गे मज झाला ॥
 जन्ममरण हा क्षय रोगची । पाठिसी माझ्या लागला ॥
 सुख नसे या संसारीं मज । निश्चय माझा दृढ ठरला ॥
 संतसंगतीनें मला जाउं दे । प्रेमपार्शी मज गोवूं नको ॥
 गाठ आमुची बहु जन्मांची । निष्ठुर आतां होऊं नको ॥२॥

कुडी बोलली रावा माझा । चालिला मनमोहन ॥
 आतां कोणांकडे पाहूं मी । येथुनी जाहलें हिनदीन ॥
 देह सौभाग्य मंदिरावरती । वीज आली कडकडून ॥
 काय कुन्हाड आकाशाची । कसी वर पडली तुटून ॥
 पिंजरा तुझा हा सुंदर पाही । रिकामा आतां पाडुं नको ॥
 गाठ आमुची बहु जन्मांची । निष्ठुर आतां होऊं नको ॥३॥
 वचन ऐकुनी आत्मा बोले । ऐके सादर कुडि बाई ॥
 पिंजरा मोडका तूही मोडकी । धडकें येथें नाहीं कांहीं ॥
 काय सोहळा मोडक्याचा गे । मोह तयाचा मज नाहीं ॥
 मोह धरुनी आजवरी फसलों । धडका न कळे मज
 पाही ॥

धडक्या देवावीण दुसरें । मजला कांहीं नको नको ॥
 गाठ आमुची बहु जन्मांची ! निष्ठुर आतां होऊं नको ॥४॥
 कुडी बोलली सांगा कोठें । जानवसा हो मला दिला ॥
 जातां तुम्ही कोठें तरी । ठावचि सांगा तसा मला ॥

येरु बोलला मसणपुरीं । तुज ठाव जाण गे नेमियला ॥
मुक्तिपुरीमध्ये जाणें मजंला । सौख्यसिंधू झणिं भरला ॥
दास विनवितो रामकृपेविण । मजला कांहीं नको नको ॥
गाठ आमुची बहु जन्माची । निष्ठुर आतां होऊं नको ॥५॥

पद १५

(चाल-संत दयाळ कसे, राजारंक जया सरसे)

संसार-वृक्ष हा पाही । अच्छेद्य कैसा होउनि राही ॥ध्रु० ॥
आदि मध्य आणि त्या अंतकाळीं । जन्म मरण फळें
ज्या आलीं ॥ १ ॥

भ्रम मदाचीं सुख शोकाचीं । पानें दिसती त्या
वृक्षाचीं ॥ २ ॥

पाहतां त्याचें मूळ कर्माचें । बहु खोल आहे सांगतां
साचें ॥ ३ ॥

कामक्रोधादि रिपु अनिवार । शाखा विस्तारत्या
थोर ॥ ४ ॥

त्यावारि बसलीं बघ पक्षि-कुळें । सुत पशु वनिता
कन्येचे मेळे ॥ ५ ॥

असंग शस्त्राविण छेद्य नाहीं । ऐसें सज्जन देती रे
ग्वाही ॥ ६ ॥

छेदुनि वृक्षा पटुमती होई । दास म्हणे नाम हरिचें
गाई ॥ ७ ॥

पद १६

अंजनीगीत.

शुचिर्भूत शुद्ध मती । ईश्वर भाव सर्वांभूती ॥

तोचि सदा वसे तीर्थी । तीर्थी त्या संगें ॥ १ ॥

१ या पदांत भगवद्गतिच्या १५ व्या अध्यायातील "अश्वत्थ-
मेनं सुविरूढ मूलं" या श्लोकाचा अनुवाद आहे.

२ मोठमोठ्या यात्रा करून कामक्रोधादि मनोविकारांतसेच
परत घेऊन येणाऱ्यांना या पदांत पुष्कळ बोध मिळण्यासारखा आहे.

काम क्रोध लोभ त्रया । स्पर्श न करी ज्याची काया ॥
तोचि तीर्थवासी राया । तीर्थ त्या वंदी ॥ २ ॥

विष्णुस्मरण शिवस्मरण । दोर्घां वसविले ज्याचे प्राण ॥
तोचि तीर्थवासी जाण । तीर्थ चरण वंदी ॥ ३ ॥

इंद्रियनियमाचिये व्यसनीं । सत्य मधुर ज्याची वाणी ॥
अहंकार ज्याचे मनीं । कदा न संचरे ॥ ४ ॥

सकळ तीर्थांचा तोचि धात्रा । तीर्थे करिती त्याची
यात्रा ॥

तत्पादोदकीं तीर्थे सत्रा । माथा ओढवती ॥ ५ ॥

तीर्थी असोनि इच्छाराहित । प्रतिग्रहाते न घाली हात ॥
यथालामें संतोषत । तीर्थरूप तोचि ॥ ६ ॥

परद्रव्या अंध नयनीं । परस्त्री पहातां क्लृप्तत्व मनीं ॥
परापवादीं मूकत्व वदनीं । तीर्थ जनक तोचि ॥ ७ ॥

मन इंद्रिये निग्रह करी । गृहीं असोनि जान्हवी-तीरीं ॥
तीर्थी असोनि अनाचारी । कीटक वासि तो ॥ ८ ॥

योगी आत्मज्ञानी तीर्थीं । आत्मरूप स्वयंज्योती ॥
भक्त श्रवणादि नव ही तीर्थीं । होती दास हरि-रूप ॥ ९ ॥

पद १७

अंजनागीत,

कीर्तनगुणें होत सप्रेम । प्रेमरंगीं मेघश्याम ॥

मेघश्यामा ठाई विश्राम । पावती ते संत ॥ १ ॥

१ दोन तपांवर कोणांकडून एक पैही न घेतां नित्य कीर्तन-
मकांनीं ईश्वरोपासना करण्यांत ज्यांनीं आपले आयुष्याचें सार्थक
केलें त्यांनाच अशा प्रकारच्या अनुभवाचा आस्वाद घेतां येईल. इत-
रास तो मिळणें अशक्य होय.

संत तेथें पूर्ण ज्ञान । ज्ञान तेथें आनंदघन ॥
 आनंद तेथें समाधान । समाधानीं सुख ॥ २ ॥
 सुख तेथें असे समाधी । समाधि तेथें तुटली आधी ॥
 आधि तुटल्या जीव उपाधी । नुरोचि शोधितां ॥ ३ ॥
 उपाधि तुटतां होत अभेद । अभेद तेथें पूर्ण बोध ॥
 बोध तेथें ब्रह्मानंद । ठसावे परिपूर्ण ॥ ४ ॥
 ऐसा कीर्तनाचा महिमा । जाहली बोलायाची सीमा ॥
 रामकृपेनें परमात्मा । जोडला दासाला ॥ ५ ॥

पद १८

(चाल-उद्धवा शांतवन कर जा, त्या गोकुळवासि जनांचें)
 स्थिर स्थीर होई मनुबाई । हरिकीर्तनीं सावध होई ॥ ध्रु० ॥
 काय सांगूं तुझ्या संगतिनें । नर जन्मा आणिलें उणें ॥
 एक विषय सेवन करणें । या परतें कांहींच नेणें ॥
 परमार्थ विषापरी वाटे । चौमुक्ती जोडती जेणें ॥
 ॥ चाल ॥ पुरे तुझे नाचणें आतां । किती गाजविसी
 मजवरी सत्ता ॥
 साधि साधि कांहीं परमार्था । हरिनामीं स्वस्थचि
 राही ॥ १ ॥
 कीर्तन संत रायाचें । परमार्थ तत्वबोधाचें ॥
 सांगणें बहुत प्रेमाचें । प्रासादिक गुरुभक्तीचें ॥
 आदरें ऐकती साचे । धन्य भाग्य त्या लोकांचें ॥
 ॥ चाल ॥ देव कीर्तनांत प्रगटला । जेथें तेथें पाहतां
 भरला ॥
 असा अनुभव कोठें न आला । तनु पुलकित जेथें
 होई ॥ २ ॥

१ या पदांतही नित्य कीर्तनांत प्राप्त होणाऱ्या जीव, शीव आणि मन या त्रिकूटाच्या ऐक्यानुभवाचें वर्णन केले आहे.

हरिकथा गोड बहु झाली । वाचे न बोलवे बोली ॥
 भाग्यवंत मंडळी बसली । असी शोभा कोठें न दिसली ॥
 स्वारी सद्गुरुची आली । चिंतवृत्ती तल्लीन झाली ॥
 ॥ चाल ॥ जीउबाई कीर्तना आंली । शिउबाई तिजासि
 भेटली ॥
 मनुबाई निवांत ठेली । दासा प्राप्त झाली गुरुपार्यी ॥ ३ ॥

पद १९

(चाल—जाऊं कामाला गडे ग दिवस किती आला.)
 बसूं या साधनाला । गडे ग काळ व्यर्थ गेला ॥ धु० ॥
 सद्गुरुपार्यी चित्त ठेवुनी । त्यांच्या वचनाला ॥
 मनीं दृढ धरुनी साधन करूं या । नामस्मरणाला ॥ १ ॥
 नामस्मरणाविण साधन । नाहीं नाहीं तुजला ॥
 सद्गुरुचा हा बोध असा गे । पाळी नित्य त्याला ॥ २ ॥
 प्रथमारंभीं ब्रह्मविंदु तो । दृष्टीपुढें दिसला ॥
 बिंदु पाहतां तयापासुनी । सिंधु पुढें जाहला ॥ ३ ॥
 नानापरिची स्वरूप संपदा । कोण वर्णीं त्याला ॥
 रामकृपेनें दीन दासाला । अनुभव हा आला ॥ ४ ॥

पद २०

(चाल—चला बाई वृंदावनीं रासक्रीडा पाहूं.)
 चला बाई गुरुपार्यीं रम्य मुरली वाजे ।
 अनुहात वेणू तिचा नाद श्रवणीं गाजे ॥ धु० ॥
 सप्त स्वर्गीं खुण तिची मंजुळ ती धवनी ।
 अकल्पित गुरुकृपें पडली माझे कानीं ॥ १ ॥
 तनु मन धन सद्गुरुसी आवडीनें वाहूं ।
 मुरली ऐकुनि याच देहीं मुक्त होउनी जावूं ॥ २ ॥

मन मुरली नाम म्मिलुनी वाजे किती गोड ।
गोड गोड गोड बाई पुरवी मर्निचें कोड ॥ ३ ॥

चित्त मयूर पंख पसरुनी पहा केवीं नाचे ।
नवल मोठें जोडलेंसे भाग्य दासा साचें ॥ ४ ॥

पद २१

(चाल--संत दयाळ कसे, राजा रंक जया सरसे)

अद्वय ब्रह्म तूं पाही । तेंचि स्वयें होउनि राही ॥ ध्रु० ॥
जयाह्मनि हा लाभ न दुसरा । ज्याहुनि सुख श्रेष्ठ नाहीं ॥
ज्यातें पाहतां पाहणें दुसरें । सांग तूं मजला उरलें
कायी ॥ १ ॥

ज्या ज्या परतें रे सत्य ज्ञान । कोणतें मिळविशी देहीं ॥
जी वस्तु स्वयें आपणचि होतां । पुनर्भव या जगतीं
नाहीं ॥ २ ॥

निर्गुण निष्कल सूक्ष्म निरंजन । वदती अठरां चारी
साही ॥
सद्गुरुकृपासुद्रित दास हा । वस्तू ऐशी प्रगटाचि
लाही ॥ ३ ॥

पद २२

(चाल--तगत नाहीं तगत नाहीं तगत नाहीं काहीं)

स्वरूप निर्मळ आहे निघोट । सर्वाह्मनि मोठें ॥
विन्मुख होतां सन्मुख होतें । सकळ ज्यांत आटे ॥ ध्रु० ॥
स्वरूप वाटे दूर परी तें । जवळ अंतरीं ॥
दूर जवळी म्हणवेना । खुंटे वैखरी ॥ १ ॥

१ अठरा पुगणें, चार वेद व सहा शास्त्रें. २ या पदांत श्रीशंकराचार्यांच्या " यल्लामान्नापरो लाभो " या श्लोकाचा अनुवाद केला आहे.

सकळांहूनि मृदु कोवळें । स्वानुभवं कळतें ॥
 शस्त्राचेनि छेद असेना । अछेद्य ऐसें तें ॥ १ ॥
 अग्नी ज्याला जाळुं शकेना । अदाह्य त्या म्हणती ॥
 महाप्रळयिंचे जळीं बुडेना । अक्लेद्य ते वदती ॥ ३ ॥
 महाप्रभंजन उडवुं शकेना । शुष्क न तें होई ॥
 अशोष्य ऐसें नाम तयातें । देति चार साही ॥ ४ ॥
 रोड असेना स्थूळ असेना । खुजट उंच नाही ॥
 वर्तुळ नव्हे सरळ लांब । वाचे बोलूं कांहीं ॥ ५ ॥
 बाळ असेना तरुण दिसेना । नव्हेचि म्हातारा ॥
 परमात्मा हा काय वानुं मी । ऐक ज्ञानचतुरा ॥ ६ ॥
 श्वेत सावळा रक्त पिवळा । हरित नीळ रंग ॥
 नवरंगाची गर्दी दाटली । परम अव्यंग ॥ ७ ॥
 हालेना जें चालेना जें । बोलेना ना डोले ॥
 गगनापरि जें व्यापुनि सर्वा । भरुनिया उरलें ॥ ८ ॥
 जयास कोणी नेईना तें । चोरा चोरवेना ॥ ।
 अणूमात्र तें लक्षवेना । कल्पांतीं वेचेना ॥ ९ ॥
 ऐसें जरी न बोलावें तरि । सांग काय करावें ॥
 न बोलतां तुज कसें कळावें । दासा सांगुन द्यावें ॥ १० ॥

पद २३

(चाल—रंग माजला रंग माजला रंग गुह्यद्वारीं)

सद्गुरुवचनें ब्रह्म जन्म हा । मायाजठरींहुनी ॥
 काही वेगळे मजलागूनी । अगाध ही करणी ॥ ध्रु० ॥

१ श्रुतीवचनांप्रमाणें प्रत्येक प्राणी जन्मतः शूद्र असतो
 उपनयनसंस्कारानें ब्राह्मण होतो, हाच संस्कार दुसरा जन्म मानला
 आहे व त्याचेंच वर्णन या पदांत केले आहे.

शांती क्षमा दया कामिनी येती । माझे जन्मकाळीं ॥
 अनुहात ध्वनि झेंगट पिटिले । बोलती वेल्हाळीं ॥ १ ॥
 बहु भाग्याचें मूल जन्मलें । आपरूपलक्षणी ॥
 सोहंपणानें कैसें पाहतें । बाळक हें नयनीं ॥ २ ॥
 पायाळ हें मूल जन्मलें । पाहे गुप्त ठेवा ॥
 अविद्येचें दुःख हरपलें । लाभ मोठा जीवा ॥ ३ ॥
 चिद्रत्नांच्या अंजुळी धरुनी । बाप माझा आला ॥
 मधु लावितो स्वानंदाचा । मुखासि निज लीला ॥ ४ ॥
 कल्पना ही रात्र सटविची । निरसली वध कैसी ॥
 ज्ञान दीप लावुनी ब्रह्म । स्वरूप प्रकाशी ॥ ५ ॥
 निरालंबिच्या पालखांत । निज निज रे म्हणती ॥
 परिये देति श्रीगुरुनामें । हल्लर पै गाती ॥ ६ ॥
 अनेक जन्में फिरुनियां तूं । भागलासी बाळा ॥
 निज स्वरूपीं ऐक्य होय तूं । बोलती दासाला ॥ ७ ॥

पद २४

(चाल--रंग माजला रंग माजला रंग गुरूद्वारीं)

हरिहर मूर्ति एकचि असतां । भेद जे मानिती ॥
 कोण गती त्या होइल एका । पुराणें बोलती ॥ ध्रु० ॥
 सौर पुराणींची वाणी । विष्णुमक्त निंदी ॥
 शंकरातें त्यासि आश्रय । न मिळे गोविंदीं ॥ १ ॥
 नारदपुराणींची वाणी । शंकर हरिरूपी ॥
 लिंगरूप हरि भेद मानितां । नरका जाय पापी ॥ २ ॥
 स्कंद पुराणींची वाणी । वैष्णव शिवद्रोही ॥
 शिवभक्त जो हरिचा द्रोही । वास त्या रौरवीं ॥ ३ ॥
 भविष्यपुराणीं ध्यास बोलिले । शंकर हरिमार्जीं ॥
 भेद मानितां भ्रूणहत्या । घडत त्या सहर्जीं ॥ ४ ॥

एक श्रेष्ठ एक अश्रेष्ठ । मानिती जे जनीं ॥
 पिशाच राक्षस होती ऐसैं । वायुपुराणीं ॥ ५ ॥
 संत सज्जन तेचि बोलिले । हरिहर एक रूप ॥
 समज दृढ मनीं दास विनवितो । होइ तूं निष्पाप ॥ ६ ॥

अभंग २५

सांगा तुम्ही ब्राह्मण । देव कोणें ठार्यीं ॥
 देव ठावा नसतां । ब्राह्मणत्व नाहीं ॥ १ ॥
 सांगा हो संन्यासी । नारायण कोणे ठार्यीं ॥
 नारायणावीणें । यतिधर्म नाहीं ॥ २ ॥
 सांगा जंगम आत्मलिंग कोणें ठार्यीं ॥
 आत्मलिंगावीण जंगमपण नाहीं ॥ ३ ॥
 शेवड्या निरंजन पेठ कोणे ठार्यीं ॥
 पेठ न जाणतां शेवडाचि नाहीं ॥ ४ ॥
 सांगा काजी तुमचा अह्मा कोणे ठार्यीं ॥
 अह्मा ठावा नसतां काजीपण नाहीं ॥ ५ ॥
 दास म्हणे राम तुझा कोणे ठार्यीं ॥
 राम न जाणतां आरामचि नाहीं ॥ ६ ॥

पद २६

अं जनीगीत.

कोणाचा देव मागे लाखोली । कोणाचा मागे बेल
 मोटाळी ॥
 कोणाचा मागे दिवटी बुधली । तुळसीपत्र एक ॥ १ ॥

१ सकाम उपासक, सकाम उपास्य व सकाम उपासना हीं तिन्हीही परमार्थप्राप्तीला निरुपयोगी आहेत असें या पदांत सुचविलें आहे.

कोणाचा मागे गोंधळ घाली । कोणाचा मागे रोडगे पोळी ॥

कोणाचा मागे हरळी डाहळी । पेंड्या दुर्वाच्या ॥ २ ॥

कोणाचा म्हणे लाव गळतीला । कोणाचा लग्न करा तुळशीला ॥

कोणाचा म्हणे पिंपळाला । पार त्वरें घाली ॥ ३ ॥

कोणाचा म्हणे कर यात्रेतें । कोणाचा म्हणे करी व्रतातें ॥

कोणाचा म्हणे देवपूजेतें । करीत जावें नेमें ॥ ४ ॥

माझा देव कांहीं मागेना । मीही त्यासी कांहीं देईना ॥

दोनीकडे सारखा जाणा । घडला संबंध ॥ ५ ॥

देव फुकाचा कांहीं मागेना । मी ही फुकट्या देईना ॥

फुकट व्यवहार हा जाणा । आमुचा देवाचा ॥ ६ ॥

चुकलों तरि मी देव रुसेना । न देई देव रागेजेना ॥

देवा आवडी एकचि जाणा । नामस्मरणाची ॥ ७ ॥

सांडोनियां सकाम कोण । फुकाचा धरितो देव ॥

दास कपाळीं होता पहा हो । गुरुकृपें जडला ॥ ८ ॥

पद २७

((चाल--बसूं या साधनाला गडे ग काळ व्यर्थ गेला)

घडघडाट रथ चाले । तेणें तिमिरदळ हाले ॥ ध्रु० ॥

चरणरहित उन्मन सारथी । अरुण नाम ज्याला ॥

पंचतत्वाचा स्यंदन त्यासी । जोडे अश्वाला ॥ १ ॥

जय अजय विजय जित । प्राण जित भ्रम ॥

जित क्रोध तो मनोजय । सप्ताश्व प्रसिद्ध ॥ २ ॥

मन देह महा असुर ते । रोधिती मार्गतिं ॥

हरिनामाचे अर्घ्यप्रदानें । विनाश विघ्नतिं ॥ ३ ॥

रत्न प्रभास्य तेजोमंडल । अदृश्य जगताला ॥

योगपथानें सूक्ष्म मार्गनिं । पाहतां दृश्य त्याला ॥ ४ ॥

ज्ञानघन जे अति गूढ जे । दुःखक्षयकारी ॥
 सिद्ध चारण गाति मंडल । त्रिविधतापहारी ॥ ५ ॥
 जया मंडला पाहती स्तविती । एक ब्रह्मविद ॥
 निरालंब या मार्गें चाले । अनुभव प्रसिद्ध ॥ ६ ॥
 चिदाकाशिचा सूर्य जयाला । उदय अस्त नाही ॥
 रामकृपेनें ज्ञानदृष्टिनें । दास त्यास पाही ॥ ७ ॥

पद २८

(चाल—अरे मानवा भज राघवा किती वैभवा मुलशील वा.)
 हरिनामाची वाहि रे कावड ती । कावड ती तुज नावडती
 जरि आवडती भव सावडती ॥ ध्रु० ॥
 हरिनामाचा होई कापडी रे । कापडीरे तडी तापडी रे
 डोळा झापडी रे झाली वापुडी रे ॥ १ ॥
 पंचमालापी नाम कोकिले ग । गाई कोकिले गे माणिक
 झाकिलें ग
 व्यर्थ टाकलें ग । नाहीं ऐकलें ग ॥ २ ॥
 कावडींत गुरुनाम भरलें ग । नाम भरलें ग दृढ ठरलें ग
 पाप सरलें ग दुःख हरलें ग ॥ ३ ॥
 गुरुनाम दासानें गाइलें ग । नाम गाइलें ग नाम ते गाइलें ग
 नाम गाइलें गे । मनीं ध्याइलें ग रूप पाहिलें गे
 प्राण वाहिले गे ॥ ४ ॥

पद २९

(चाल—फटका).

येवढें कोडें उकलुनी दावी । अर्थ त्याचा सांगुनि दे ॥
 न कळे तरी सद्गुरुपार्यी । शरण जाउनि पुसूनि घे ॥ ध्रु० ॥

१ नामदेव तुकाराम आदि करून साधुसंतांचीं प्रसिद्ध कोडीं
 आहेत तसलेंच हेही कोडे आहे. त्याचा अर्थ गुरुपुत्रांशिवाय दुसऱ्यांस
 कळणें शक्य नाहीं

वांगुचि मोट कशानें बांधिली । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 वाळूची वेटी थोट्यानें विणली । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 मुंगीनें पृथ्वी माथां रे धरली । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 वांझेच्या पोरांचीं लग्नें रे झालीं । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥ १ ॥

सशानें सिंह कसा रे फाडला । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 गाईनें व्याघ्र फाडूनि खाल्ला । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 चंद्रासि ताप कैसारे झोंबला । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 बेडकानें पाही भुजंग गिळिला । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥ २ ॥

तोडाळ प्राणी मुकेची जाहले । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 डोळ्यानें गगनांत टाकें रे फोडलें । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥
 वळचणीचें पाणी आढ्याला गेलें । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥

पांगुळ पर्वतमाथा रे चढलें । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥ ३ ॥

मोत्याचा सागर डोळ्यांत भरला । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥

चांदण्याचा गोंधळ दृष्टींत जडला । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥

अभ्रावीण पाऊस कसारे पडला । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥

पाऊस पडे परि चिखल न झाला । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥ ४ ॥

सूर्याविण प्रभा केवि उजेडे । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 चंद्रोदयाविण चांदणें पडे । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥

अंधारीं दिसती माणिकाचे खडे । अर्थ तयाचा सांगुनि दे ॥
 हनुमंतहृदयीं राम रत्न जडे । अर्थ तयाचा
 सांगुनि दे ॥ ॥

पद ३०

(चाल--जो जो म्हणतसे माया, साकारातीत निजरे चांगया)
 जववरीं सद्गुरु प्रसन्न नाहीं । मातिची महती न
 कळे ग बाई ॥ ध्रु० ॥
 मातींत माणीक चमकत पाही । माणिक न
 कळतां व्यर्थ जन्म बाई ॥ १ ॥
 मातींत हिरे लखलखती पाहीं । हिरे न कळतां व्यर्थ
 जन्म बाई ॥ २ ॥
 मातींत मोतीं झळकती पाहीं । मोतीं न कळतां व्यर्थ
 जन्म बाई ॥ ३ ॥
 मातींत मोहनमाळ गे पाहीं । माळ न कळतां व्यर्थ
 जन्म बाई ॥ ४ ॥
 मातींत चांदणी झमकत पाहीं । चांदणी न कळतां व्यर्थ
 जन्म बाई ॥ ५ ॥
 गुरुनाम स्कंधीं वाहूनि पाहीं । हनुमंत मातींत नाचतो
 बाई ॥ ६ ॥

पद ३१

(चाल—रंग माजला रंग माजला रंग गुरुद्वारीं)
 नारद बोलत रावण परिसत । बोध तो अवधारा ॥
 ॥ प्राणिया ॥
 राम मिळे तुज निशाचराला । तत्वज्ञान सारा ॥ ध्रु० ॥
 नाना चिंतेचे प्रबळ अनर्थ । उठती या देहीं ॥
 चित्त विसरेना भगवंतातें । तच्चित्त तूं होई ॥ १ ॥

उत्तम मध्यम अधमा भूती । रामाचि भाविजे ॥
 तिनी अवस्थेमाजी तथाचा । भक्ताचि होईजे ॥ १ ॥
 प्रपंचसाधन सांडुनि काया । अपीं त्या प्रभुला ॥
 तद्रूपप्राण हो श्वासोश्वासीं । सेवुनि रामाला ॥ ३ ॥
 सोहं हंसाच्या अनुवृत्ती । प्राण वृत्ति चाले ॥
 योगस्थिती ही परम गुह्यचि । वेदशास्त्र बोले ॥ ४ ॥
 देहीं देहाचें स्फुरण असेना । वेदमार्ग कर्म ॥
 आत्माभिमान नुठे त्याचें । परायणीं वर्म ॥ ५ ॥
 पेशा रीती अनन्य भजनें । राम भेटे तुजला ॥
 रामायणिची गोड कथा ही । आवडे दासाला ॥ ६ ॥

पद ३२

अंजनीगीत.

माहति पुसे श्रीरमासी । सीता ओळखावी कैसी ॥
 सांगे स्वामी निज कृपेसी । खूण रघुनाथा ॥ ध्रु० ॥
 राम बोलिला हे हनुमंता । बरवें पुसिलें भाग्यवंता ॥
 सीतासतिची खूण वार्ता । सांगतसे तुजला ॥ १ ॥
 श्रवणीं राम नयनीं राम । वाचे नित्य वसवी राम ॥
 ध्यानीं राम मनीं राम । रामानुसंधानीं ॥ २ ॥
 जेथें सीतेची वस्ती घडे । राम राम स्मरती झाडें ॥
 पशु पक्षी पाषाण खडे । राम स्मरती ते ॥ ३ ॥
 सीतासतिची निज धरा । नित्य स्मरे रामचंद्रा ॥
 अंग-स्पर्शाचा जो वारा । रघुवीर स्मरताहे ॥ ४ ॥
 प्राणाच्या रे निजसंसारीं । विसंबेना राम सुंदरी
 सकळ इंद्रियें निर्विकारी । अधिकारी श्रीरामें ॥ ५ ॥
 निज कृपें रघुनाथ । ठेवुनी माथां वरद हस्त ॥
 नाम सुद्धा स्वयें देत । दास हनुमंता ॥ ६ ॥

पद ३३

(चाल—रंग माजला रंग माजला रंग गुरुद्वारीं.)

राम सिंहासनीं वैसोनियां । पुसती हनुमंता ॥
 प्रसन्न आहे इच्छित तुझे । कांहीं माग आतां ॥ ध्रु० १
 पवनत तय तो विनवी रामा । प्रसाद हा द्यावा ॥
 पृथ्वीवरती रामकथा जंव । दास हा वांचावा ॥ १ ॥
 राम बोलिला तथास्तु इच्छित । काय आहे दुजे ॥
 येरु वदतसे जेथें कथा तव । अधिष्ठान माझे ॥ २ ॥
 राम बोलिला तथास्तु ऐसें । माग कांहीं तिजे ॥
 उत्तम मध्यम अधमांनींही । नामस्मरण कीजे ॥ ३ ॥
 राम बोलिला तथास्तु ऐसें । आगखी माग कांहीं ॥
 इष्ट जनाची दुर्वृत्ति जाउनि । नामीं भक्ति देई ॥ ४ ॥
 प्रभुवरपार्यां हनुमंताची । याचना पहा कैसी ॥
 त्याचे वचना मान देउनि । चालवी स्मरणासी ॥ ५ ॥
 रामायणिची गोड कथा ही । परिसे गुणवंता ॥
 रामकूपेचें महद्भाग्य हें । आलें दास-हाता ॥ ६ ॥

पद ३४

(चाल—रंग माजला रंग माजला रंग गुरुद्वारीं.)

रुक्मिणीनें जी लिहिली पत्रिका । आवडिनें ऐका ॥
 लग्नपत्रिका कोण म्हणे त्या । महाबोध निका ॥ ध्रु० ॥
 मनोवेगाचा वारू केला । द्विजवर त्यावरती ॥
 शीघ्र गतीनें धाडियेला तिनें । जेथें कृष्ण-वस्ती ॥ १ ॥
 रम्य नगरी त्या द्वारकेमाजीं । दोन अक्षरी नाणें ॥
 जैसें देणें तैसें घेणें । नाहीं कोणा उणें ॥ २ ॥

नमन श्रीहरी चरणीं तूं मज । निर्विकार नवरा ॥
 नेई मंदिरा आपुल्या मर्दुनी । काम क्रोध असुरा ॥ ३ ॥
 पांच विषय जणु बंधू त्यांनीं । निश्चय हा केला ॥
 सिंहाचा तव भाग हा द्यावा । जंबुक शिशुपाला ॥ ४ ॥
 ज्ञानवंत जो विदर्भ राजा । कोण पुत्ते त्याला ॥
 शुद्धमती ती माता तिचा । उपाय तो थकला ॥ ५ ॥
 एक माधवा प्राण हा माझा । नामीं तुझ्या जडला ॥
 अन्नपान तें कांहीं रुचेना । जीव विषया विटला ॥ ६ ॥
 करुणा तिची ऐकुनि श्रीहरी । अंतरीं गडबडला ॥
 निर्वाणीं तिज पावुनि सदये । उद्धरी दासाला ॥ ७ ॥

पद ३७

(चाल--मित्रा मम जन्म कथा)

कृष्ण वदे कुंति सुता ऐक अर्जुना । नामाविण करिसी
 काय अन्य साधना ॥ ध्रु० ॥
 नाम माझे सोडुनिया-कमें करिसी । सुख तेणें नाहीं
 तुज कर्मबंध पावसी ॥ १ ॥
 कर्मत्याग करुनि नाम स्मरसी तूं जरी । कर्म तुझे
 मत्प्रिय ऋषी करिती भूवरि ॥ २ ॥
 नामयुक्त प्राणी मला-प्रिय बहु असे ॥ कर्मयुक्त मनुज
 तसा प्रिय मला नसे ॥ ३ ॥
 चित्त निश्चल करुनी दास । गाती नाम जे ॥ सर्वांठार्यी
 मीच त्यांसी-नाहीं त्या दुजे ॥ ४ ॥

पद ३६

(चाल--मित्रा मम जन्म कथा०)

भीष्म वदे धर्म नृपा ऐक भारता ॥ वासुदेव आहे
 कसा सांगतो आतां ॥ ध्रु० ॥

नक्षत्राचि अकृति असे, इंद्रहानि शुद्ध दिसे, ॥
 इंद्रनीळ मणिच भासे, । एक तत्वतां ॥ १ ॥
 वज्र वैडुर्याची सरी, सर्वां ठाई चराचरिं, ॥
 मोतियाचे माळेपरी, दिसतो सर्वथा ॥ २ ॥
 शुक्रपत्र-नीभ वर्ण, सोन्याहुनी पीत जाण, ॥
 रक्त प्रवाळ परिस पूर्ण, रूपें भासता ॥ ३ ॥
 अग्निसंगें जळत नाहीं, पाण्यामार्जें बुडत नाहीं, ॥
 वायुसंगें उडत नाहीं, ऐक नृपसुता. ॥ ४ ॥
 सद्गुरुकृपा नवलाई दास म्हणे सांगु काई ॥
 वासुदेव नित्य पाहि, दृष्टिपूढता ॥ ५ ॥

पद ३७

(चाल—प्राण्या राम भजावा रे मूर्खा गर्व नसावारे)

'सद्गुरुराज पहा प्राण्या । मग तूं मुक्त होसी शहाण्या ॥ ध्रु० ।
 त्रिकूट शिखरावरती पाहे वस्ती ज्यांची आहे ॥
 इडा पिंगला सुषुम्नेच्या संगमीं वसताहे ॥ १ ॥
 पाहतां मन हें तल्लिन जाहलें दिसते मौक्तिक-माला ॥
 गगनाहूनी कोसळताती नक्षत्रांच्या माला ॥ २ ॥
 रघुनाथप्रिय गुरुवर स्वामी यांचा प्रसाद ध्यावा ॥
 आत्माराम सर्वांठायीं नेत्रांतरीं पाहावा ॥ ३ ॥

पद ३८

(चाल--हर हर विठ्ठल जगदोद्वार.)

देवा पुरे पुरे गर्भवास । सोडवि यांतुनिया ॥ ध्रु० ॥
 नाना याती जन्म पावुनी । तेथिल दुग्ध आहार सेवुनि ॥
 नाना दुःखाची हो जाचणी । चिळस मनीं वाटतसे ॥ १ ॥
 मातेच्या उदरकुहरीं । मूत्र-नरकाचे कोठारीं ॥
 कृमी जंतू नाक मुखांतरीं । रिघती हरी किती दुःख ॥ २ ॥

१ हें पद " कैवल्यवैभव " पुस्तकांत छापून निघालें आहे.

निज कृपेनें ऐक दयाळा । काढिसी श्रीहरी यांतुनि मजला ॥
 शरण जाउनी गुरुबदकमला । निज मुक्तीला
 जोडिन मी ॥ ३ ॥

नाना परिची केविलवाणी । विनवीतसे मोक्षदानी ॥
 जन्म पावतां विसरोनी । गेला भ्रमुनी दास म्हणे ॥ ४ ॥

पद ३९

(चाल—नामदेव कीर्तन करी पुढें नाचे पांडुरंग)

नाऊ धन्य, निऊ धन्य, धन्य धन्य आगिदेऊ ॥
 धन्य आगीदेऊ शीव स्वयंभु लिंग नोडी ॥ ध्रु० ॥
 केळे निऊ केळे रय्या संतोष धिंद इरवेकू ॥
 राममंत्र सुवे जपी धन्य धन्य आगवेकू ॥ १ ॥
 सहस्र जन्म गळुव्हाडु जिव शीव भयटि इला ॥
 गुरुकृपा करुणेशु ऐक्यरूप आगिदेऊ ॥ २ ॥
 गुरुलिंगजंगम दोडु क्षेत्र निंबरगी ॥
 गुरुचरणकमलदली भृंग राम आगिदा ॥ ३ ॥
 रामचरण हउगनोडी लिना गिदा हनुमंत ॥
 आ चरण कमलदली नी स्थिर आगुवेगे ॥ ४ ॥

जनीं रामसेवा मनीं रामसेवा ॥ तथा रामनामीं जयाला विसावा ॥
 हनुमंत हें नाम साजे जयाला ॥ नमस्कार साष्टांग माझा तथाला ॥१॥

रघुनाथ कोटनीस.

कैवल्यकुसुम.

प्रकरण २ रें.

श्लोक १

श्रीसद्गुरुरामनिर्याण.

वसंत-तिलक.

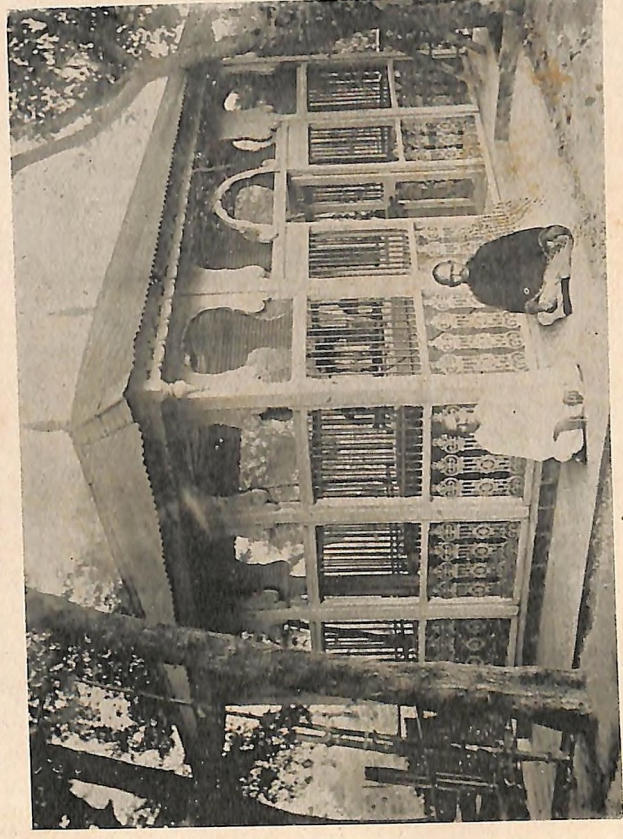
श्रीराम सद्गुरु कृपाघन पूर्णसिंधू ॥
भक्तांतरंगपरिपूरित दीन-बंधू ॥
वेगें मनांत निजधाम-प्रयाण योजी ॥
सांगे आकासि निज हेतु पुढील काजी ॥ १ ॥

आका वदे झडकरी मम रामराया ॥
इच्छा प्रयाणविषयीं नचही घरा या ॥
नानानुवाद करि निश्चय तोडवेना ॥
श्रीरामवाक्य पुढती खलु मोडवेना ॥ २ ॥

एकांत वाक्य कवणा नच जाणवीलें ॥
शीघ्र प्रयाण-विधिचे क्रम चालवीले ॥
शिष्यासि साधन धनास्तव राहवीलें ॥
चोरामिषें निशिदिनीं बहु जाणवीलें ॥ ३ ॥

श्री भाऊसाहेब महाराज निंदरगीकर (गुरुलिंग-जंगमस्वामी)
यांची मानिलेली कथा. श्रीरामभाऊमहाराज यांची ज्येष्ठ गुरुभागिनी.
गुरुलिंग-जंगममहाराजांच्या पश्चात् या चिमड येथील मठांत रहात
असत. श्रीरामभाऊ महाराज यांचे आर्जित असत.

श्रीक्षेत्र चिमड येथील श्रीसद्गुरु दाजिसाहेब महाराज, श्रीरामचंद्रराव महाराज
यरगट्टीकर व श्रीलक्ष्मीबाई आक्कासाहेब महाराज या त्रैमूर्तीची समाधी.

श्रीराम प्रभु वसला सपुत्र जेथें ॥ लक्ष्मीही करि वसती अवश्य तेथें ॥
ही एका शिवतरुची निरूप-सिद्धि ॥ भोगीति चिमडमठांत चित्समाधि ॥ १ ॥ साधुदास.

मालिनी.

उपनयनविधी तो शीघ्र नारायणाचा ॥
तदनु सुताविवाहारंभ योजीत साचा ॥
बहुत लगबगीने कार्य संपूर्ण केलें ॥
निज भुवन वराया प्राण वाटे भुकेले ॥ ४ ॥

पंचचामर.

आश्विनांत वद्य द्वादशीस येतसे भला ॥
उत्सहासि शिष्यबंध योग त्यासि लाभला ॥
दूर देशिचेहि लोक उत्सहासि पातले ॥
रामरूप पाहुनीच फार सौख्य पावले ॥ ५ ॥

मालिनी.

रथ फिरुनि मठातें पातला रात्रिकालीं ॥
उजळलि बहु ज्योती तेधवां भोंवतालीं ॥
वदत प्रभु मधें हा शेवटीचीहि सेवा ॥
मम करि बहु तोषें घेइजे देवदेवा ॥ ६ ॥

पृथ्वीवृत्त.

प्रसाद करुणाघना करिं मिळे तदा सज्जना ॥
उणें न कवणा मनामधिं गमे नुरे कामना ॥
नसेचि स्मरणाविनां गति वदे सुसेवा मना ॥
इथूनि न घडे पुन्हा अमुचि भेटि गा वा मना ॥ ७ ॥

१ श्रीरामभाऊ महाराज यांचे द्वितीय चिरंजीव. यांचे मौंजीबंध नास उद्देशून म्हटलें आहे. २ श्रीरामभाऊ महाराज यांचे ज्येष्ठ चिरंजीव दाजीसाहेब महाराज यांचे विवाहसमारंभास. यांनाच ती तात्यासाहेबांनी आपली ज्येष्ठ कन्या दिली होती. हे शके १८२२ भाद्रपद शु० ३ स निजधामास गेले. ३ श्रीक्षेत्र चिमड येथें आश्विन वद्य १२ पासून कार्तिक शुद्ध ५ पर्यंत श्रीरघुनाथप्रिय साधुमहाराज यांचा उत्सव होत असतो. कार्तिक शुद्ध ५ स रथोत्सव होतो.

मालिनी.

प्रथम नवमि आली मार्गशीर्षांत ऐका ॥
निज प्रभु भगिनी तैं सांगती मात लोका ॥
त्यजुनि भुवन आतां राम हा चालिला हो ॥
वरद जन असे तो दर्शनं पुण्यलाहो ॥ ८ ॥

परिसुनि अशि कर्णी सज्जनी दुःखवाणी ॥
स्रवत नयनिं पाणी विद्ध जे प्रेमवाणी ॥
नमुनि उभय पाणी बापुडी दीनवाणी ॥
निघाति जन शिराणी पाहण्या सौख्यखाणी ॥९॥

वसंत तिलक.

आरामधाम प्रभु राम जिथें निजेला ॥
त्या पाहती निगमिं जो बहु वानिजेला ॥
मूर्ती विलोकिति तदा गुरुमाउलीची ॥
नेत्राभिराम नयनीं सुरगाउलीची ॥ १० ॥
द्वारांतरिं सुजनसंघ लवोनि पाहे ॥
रामा अराम न गमे नच बोलताहे ॥
ओवाळिती स्तविति तैं सुमनप्रवाहें ॥
दुःखातिरेक नयनीं नच नीर राहे ॥ ११ ॥

पंच चामर.

नमोस्तुते निरंजनाय वेदगर्भरूपिणे ॥
नमोस्तु दुःखभंजनाय सर्वविश्वसाक्षिणे ॥
नमोस्तु ज्योतिरूप निर्मलात्मसौख्यदायिने ॥
नमोस्तुते नमोस्तुते नमोस्तुते नमोनमः ॥ १२ ॥
नमोस्तु राम चिंमडाभिधानग्रामवासिने ॥
नमोस्तु राम निर्मलांगसंगपापहारिणे ॥
नमोस्तु राम पूर्णकाम साधुभिस्तुगीयते ॥
नमोस्तुते नमोस्तुते नमोस्तुते नमोनमः ॥ १३ ॥

अमृत ध्वनि.

माया-महोद्धत जायासुतादि-युत वाया भ्रमे बुडविले ॥
 काया बहू शिणालि सायास सांगु किति रायाथ रंक श्रमले ॥
 पाया तुझे शरण जायाऽविलंब मति माया तयाचि तुजसी ॥
 गाया स्वनाम सुख द्याया त्वरा करुनि छायातपत्र
 धरिसी ॥ १४ ॥

ध्यावा प्रभू सुमनि गावा परात्पराचे पावाल ते पद महा ॥
 जावा तथा शरण व्हावा सुमार्ग जरि नांवापरी करित हा ॥
 रावाथ रंरू खलु यावा धरोनि मनि लावा मनं गुरुपदीं ॥
 गोवा नसे पुढति जीवा शिवत्व पद ध्यावाचि मोक्ष-
 सपदी ॥ १५ ॥

नामा तुझ्या वरुनि कामादिका द्युनि शामाभिराम पवले ॥
 भामासुता तनय हेमादिस्तोम मनि पामासमान गमले ॥
 सीमा नसे खचित प्रेमा तुझ्या अमित व्योमापरि स्थिति
 असी ॥

रामा कसा धरुनि नेमावसान निजधामाभियान
 करसी ॥ १६ ॥

वसंत तिलक.

बद्धांजुलीकृत विलोकुनि शिष्यमेळा ॥
 प्रेमाश्रु तें अणितसे गुरुराज डोळा ॥
 रामा तुम्हांविण पुढें गति काय बोला ॥
 आतांचि कां धरियला प्रभुजी अबोला ॥ १७ ॥

भंदाक्रांता.

बोले स्वामी इथुनि हि अका लेकुरें हीं जपावीं ॥
 मानोनीया वचन तुमचें साधनें हीं तपावीं ॥
 हातीं तेव्हां निज भगिनिच्या बोपियेलें सुतातें ॥
 दोघांनीं ही पुढति करणेंऽज्ञापिलें जें सुतातें ॥ १८ ॥

आश्वतोनी सकल सुजना स्वस्थळा बोळवील ॥
 वाटे त्यातें वरि वरि बरें अंतरीं घोळवीलें ॥
 आज्ञा माझी नमुनि पुढती आंत कोणासि नाणा ॥
 मौन्यें राहा भृगुदिनि बरें सर्व होईल जाणा ॥ १९ ॥

मालिनी.

हरिदिनि निशिमाजीं मार्गशीर्षांत जाणा ॥
 द्वितिय प्रहरकालीं शुद्धपक्षीं सुजाणा ॥
 हरिहरसुर येती न्यावया रामराणा ॥
 परमपद जयाचें नाकळे जें पुराणा ॥ १० ॥

मुनिगणयुत तेव्हां सदुरुमूर्ति आली ॥
 सकळ स्वजन येतां चित्तवृत्ती मुराली ॥
 नमुनि गुरुपदातें बाप माझा निघाला ॥
 वदत गुरुयशातें रामरूपीं मिळाला ॥ ११ ॥

पृथ्वीवृत्त.

शकाब्द अठरा शतावरि त्रयोदशी वत्सरीं ॥
 खराख्य भृगुवासरीं निशित मार्गशीर्षीं बरी ॥
 विशुद्ध खरि पक्षिणी हरिदिनीं तयीं निर्गुणीं ॥
 मिळोनि प्रभु हा त्यजी स्वतनु गाइजे तो गुणीं ॥ १२ ॥

मालिनी.

हृदय पिटित दुःखें आरडे रामजाया ॥
 परम विरहयोगें प्राण पाहेचि जाया ॥
 करित रुदन भारी शोक तो वर्णवेना ॥
 कठिण प्रळय आला काळ कीं जाणवेना ॥ १३ ॥

मंदाक्रांता.

कोण्या पुण्यें पदरिं पडलें रामराया सुक्रांता ॥
 भाग्यश्रेष्ठाविण कसि पुढें काळ कंठील कांता ॥
 देवा माझें सुकृत सरलें जाहलें मी अभागी ॥
 बालें माझीं बहुत चिमणीं कोणि नोहे विभागी ॥ १४ ॥

शिष्यजन-विलाप.

मंदाक्रांता.

हा हा रामा त्यजुनि सखया चालिलासी पुढारा ॥
पाठीराखा तुजविण जर्गी कोण आम्हासि थारा ॥
कोणाचें पा पुढति मुख तें सांग आम्हीं पहावें ॥
दुःखामार्जी प्रभुविण जर्गी सांग कैसें रहावें ॥ २५ ॥

हा हा गेली त्यजुनि हरिणी पाडसा केवि रानीं ॥
दुःखान्नि हृदय जळतें ताडिलें कीं शरानीं ॥
कैसी वत्सावराति रुसुनि दूर धेनू पळाली ॥
पाही देवा बहुत विरहें बापुडी ही गळाली ॥ २६ ॥

स्वामी तूझे चरण वरितां जन्म मृत्यू गळाले ॥
सृष्टीमार्जी बहुत शिणतां जें न कोणा मिळालें ॥
पापी आम्हीं नयनिं बघतों नित्य ब्रह्म-स्वरूपा ॥
रामा वानूं कितितारि कृपा तूमची ही अमूपा ॥ २७ ॥

रामा सांगे तव जननिनें कोणतें पुण्य केलें ॥
तेणें तीच्या सुभर उदरीं रत्न हें प्राप्त झालें ॥
ऐशा शब्दें सुजन करिती शोक तो पाहुनीया ॥
आश्वासोनी अभय वर दे माय ती धावुनीया ॥ २८ ॥

पंच चामर

रामराय राममाय राम गाय सर्वदा ॥
राम हेम राम नेम रामप्रेम तें वदा ॥
राम धर्म राम कर्म राम वर्म संपदा ॥
राम चित्त राम वित्त राम नित्य दे पदा ॥ २९ ॥

१ हे श्लोक श्रीरामचंद्रराव महाराज चरगट्टीकर मठ चिमड हे
मिजधामास गेल्यावर ती,तात्यासाहेब यांनी केलेले आहेत.

श्लोक २

नव्हे तेज वायू नव्हे भूमि पाणी ॥
 नव्हे व्योम ना अंश त्याचेचि जाणी ॥
 असा निर्गुणी अंतरात्मा पहावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १ ॥

नसे हात ना पाय या निर्गुणातें ॥
 निराकारही मानवेना त्यातें ॥
 निराकार साकार ऐसा वरावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ २ ॥

म्हणूं शुक्ल कीं कृष्ण द्यामाभिरामा ॥
 नसे पीत रंगा सुरंगासि सीमा ॥
 बहुरंगि हा सज्जनीं आकळावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ३ ॥

पहा राम हा विंदुरुपेंचि येतो ॥
 पुढें पाहतां रूपविस्तार घेतो ॥
 सदा वाटतें हा पुढेंची असावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ४ ॥

नर्भीं राम मुक्ताफलें वर्षताहे ॥
 झणीं नागरूपें पुढें डोलताहे ॥
 जगाचा धणी दृष्टिमाजी भरावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ५ ॥

पहा द्येभगर्भीतरीं दिव्य तारे ॥
 किती दीसती शोभती गोजिरे रे ॥
 सुरांचा प्रभू राम हा ओळखावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ६ ॥

तुइया नेत्रपार्ती लवे नीळबिंदू ॥
 कसा दीसतो साधका पूर्ण इंद्रू ॥
 बहू लाघत्री चंद्रमा हा बघावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ७ ॥
 नभा घातलीसे गमे मुक्तजाळी ॥
 बरी शोभते साधकाच्या सुभाळीं ॥
 असें दाखवी रूप तो नित्य ध्यावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ८ ॥
 बरीं अंबरीं कुंडलें डोलताती ॥
 बहू कच्छ मत्स्यें पुढें हालताती ॥
 जया पाहतांची नुरे शोक हेवा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ९ ॥
 पहा लागली ही कशी मुक्तवेली ॥
 परंज्योतिरूपें नभामार्जिं ठेली ॥
 असा नित्य ठेवा सुखाचा जपावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १० ॥
 कदा रूप हें अग्निसंगें जळेना ॥
 तया तीक्ष्ण शस्त्रें कदा खंडवेना ॥
 असा शाश्वतात्मा बुधें ओळखावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ ११ ॥
 तुरे मोहरे भेरि त्या वाजताती ॥
 मना साधकांच्या बहू हर्ष देती ॥
 अनूहात हा नाद त्वां आयकावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १२ ॥
 नभोमंडपीं रत्नदीपा विलोकी ॥
 बुझेना प्रभा ती कदा या सुलोकीं ॥
 भला लाधला साधका पूर्व ठेवा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १३ ॥

किती श्वेत मूर्ती किती श्याम मूर्ती ॥
 स्रवों लागती साधकाच्या सुपंथीं ॥
 मना साधनें सद्गुरू डोलवावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १४ ॥
 दिसे तारकू तो चतुर्वक्त्र जाणा ॥
 महाविष्णु हा दंडरूपें सुजाणा ॥
 सदाशीव तो बिंदुरूपीं पहावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १५ ॥
 कधीं राम हा कृष्णरूपेंचि भासे ॥
 उमा राहिला धेनुपाशीं विलासे ॥
 किती सोहळा साधकाचा वदावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १६ ॥
 प्रभू राम हा रामरूपेंचि आला ॥
 सर्वे बंधु शोभे करीं चाप ह्याला ॥
 असा स्वामि माझा किती आठवावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १७ ॥
 मना जाहलें सर्व कांहीं बरें रे ॥
 परीं शेषटीं जाहलें वोखटें रे ॥
 गुरू राम गेला समस्तां विसावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १८ ॥
 मना तूजला सांगता कोणि नाहीं ॥
 मना साधनीं तूं मला साह्य होई ॥
 मना संग हा कुत्सितांचा त्यजावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ १९ ॥
 मना राम-पाया कदा तूं न सोडी ॥
 मना रामनामीं धरी नित्य गोडी ॥
 मना सद्गुरू राम प्रेमें भजावा ॥
 मना राम तो अंतरीं सांठवावा ॥ २० ॥

मना दास-चित्तास विक्षेप नाणी ॥
 सदा सर्वदा राहुं दे राम वाणी ॥
 असैं तूं कृपेनें करी वा दयाळा ॥
 नको चाळवूं पाहुं दे राम डोळां ॥ २१ ॥

श्लोक

मी हीन सर्वापरि रामचंद्रा ॥
 तूं रे दयाळू करुणासमुद्रा ॥
 माझे बरे वाइट सर्व कोटी ॥
 अपराध सारे प्रभु घाल पोटी ॥ १ ॥

लोकीं या गुरुमक्ति जोडिलि तुवां अर्पोनि देहा धना ॥
 केलें कीर्तन नाम गायन सदा साधूनिया साधना ॥
 केलें तुष्टि पांडुरंग जनका केला कुलाद्दोरही ॥
 मातेची तव कूस धन्य जगतीं कीर्ती तुशी थोर ही ॥ १ ॥
 रघुनाथ कोटनीस.

कैवल्यकुसुम.

प्रकरण ३ रें.

कै. ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी कोटनीस व त्यांचे
चुलते कै. ती. गु. भ. प. वामनरावजी कोटनीस यांचे दरम्यानचा

*पत्रव्यवहार

अभंग १.

ता. १५।६।१९०६.

सद्गुरुच्या हातें, दिलें आत्मज्ञान, ।
दुर्लभ विधान, ब्रह्मादिकां ॥ १ ॥
ऋणांतुनि मज, मुक्त करी जो कां, ।
धन्य जर्गी देखा, वायुपुत्र ॥ २ ॥
सद्गुरुपादुका, लाधल्या जयाला, ।
जर्गी मान्य झाला, हनुमंत ॥ ३ ॥
दृढ विश्वासानें, नित्य करी पूजन, ।
सद्गुरुकृपाधन, संतुष्टची ॥ ४ ॥
निष्काम वासना, नित्य हरीकीर्तन, ।
निशिमाजीं जाण, करीतसे ॥ ५ ॥
धन्य त्रिभुवनीं, सद्गुरुचरणीं, ।
जाय लोटांगणी, नित्य नित्य ॥ ६ ॥

---

*ती. कै. तात्यासाहेबांचे चुलते ती. कै. वामनरावजी कोटनीस
यांचे व ती. तात्यासाहेब यांचे दरम्यान झालेला पत्रव्यवहार या
प्रकरणात दिला आहे. त्यांत परस्परांनीं परस्परांबद्दल काढिलेले
प्रशंसोद्गार वाचून दोघेही अध्यात्मदृष्ट्या केवढे अधिकारी होते याची
कल्पना सहज होईल. प्रथम ती. कै. वामनरावजींचा अभंग व
त्यांस ती. कै. हणमंतरावजींचा उत्तरादाखलचा अभंग अशा तऱ्हेने
मांडणी केलेली आहे.

खरा आत्मज्ञानी, माझा भ्रात्रसुत, ।
जया सद्गुरुनाथ, कृपा करी ॥ ७ ॥

अभंग २.

ता. २७।६।१९०६.

सद्गुरुचा विश्वास, वामनाचे मनीं, ।
येत लोटांगणीं हनुमंत ॥ १ ॥
रामनामीं रत, वामनाची वाणी, ।
येत लोटांगणीं हनुमंत ॥ २ ॥
रामरूप भरलें, वामननयनीं, ।
येत लोटांगणीं हनुमंत ॥ ३ ॥
दशविध वाद्यें, वामनाचे कर्णीं, ।
येत लोटांगणीं हनुमंत ॥ ४ ॥
केली अघटीत, साधनाची करणी, ।
येत लोटांगणीं हनुमंत ॥ ५ ॥

अभंग ३.

ता. ५।७।१९०६.

“बावन्न” कोटी, जपसंख्या झाली, ।
सद्गुरु माउली, पूर्ण कृपें ॥ १ ॥
शकें आठराशें, एकुणतीसवरी, ।
पुवंगवत्सरीं, ज्येष्ठमास ॥ २ ॥
वद्य द्वितियेसि, गुरुवासरेसी, ।
उदगयनेसी, ग्रीष्मऋतु ॥ ३ ॥
उपदेश घेवोनी, वसि अब्दें गेलीं, ।
अनंत देखिलीं आत्मरूपें ॥ ४ ॥
ॐकार संयुक्त, रामनाम ध्वनि, ।
वेदघोष श्रवणीं, नाना वाद्यें ॥ ५ ॥

ऐके अनुदिनीं, सद्गुरुची करुणी, ।
 शेष-वेदा-लागुनी न वर्णवे ॥ ६ ॥
 रामदास समर्थ, निजधामीं जाता, ।
 संवाद तत्वता, रामासवें ॥ ७ ॥
 अभंगरूपानें, झाला तोचि ऐका, ।
 आळस करूं नका, भाविक हो ॥ ८ ॥

अभंग ४.

ता. ७।७।१९०६.

‘ बावन्न ’ कोटी जपसंख्या झाली, ।
 अत्यंत तुष्टली चित्तवृत्ती ॥ १ ॥
 ‘ बावन्न ’ कोटिचेनि नेत्रें पुंजाळलीं, ।
 ज्योती प्रगटली बावन्न कसी ॥ २ ॥
 पंचरंगी पक्षी, जो कां तुकयाचा, ।
 बावन्न परेचा, जोडियेला ॥ ३ ॥
 बावन्न मातृकांचा, धणी जो समर्थ, ।
 ओंकार अद्यक्त, साधियेला ॥ ४ ॥
 “ बुधबावन्नी ” ग्रंथ अर्थ पै सखोल, ।
 लाधिलेसे फळ, गुरुकृपें ॥ ५ ॥
 धन्य तें साधन, धन्य धन्य जिणें, ।
 येरा लाजिरवाणें करुनी ठेलें ॥ ६ ॥
 सद्गुरु महाराज, करी कृपा पूर्ण, ।
 वृत्ती ही वामन, जाहली असे ॥ ७ ॥
 वामना बांधिलें, नेत्राचिये द्वारी, ।
 साधन सामुग्री, बळिवंत ॥ ८ ॥
 ऐशा बळिवंताचे, पायीं पै नमन, ।
 अंजनीनंदन करितसे ॥ ९ ॥

अभंग ५.

ता. १२।७।१९०६.

पति सासुश्वशुर, जावा नणंदा दीर, ।
 सासुरीं निरंतर, जाच मज ॥ १ ॥
 रात्रंदिन काम, क्षण नसे विश्रांति, ।
 अन्न न घालिती, पोढभरी ॥ २ ॥
 एक सुरी उरी, जाय मारलीया,
 प्राण प्राणप्रिया देवराया ॥ ३ ॥
 एक पुरे असुरी, प्राणहरणाशी, ।
 सहांच्या सायासीं, कैसी वांचूं ॥ ४ ॥
 प्रपंच भ्रतार, श्वशुर अहंकार, ।
 तृष्णा जाश थोर, गांजीताती ॥ ५ ॥
 अविद्या ही नणंद, क्रोध तोचि दीर, ।
 छळ माझा फार, करिताती ॥ ६ ॥
 सुटेनाची काम, उपवास पडिले, ।
 मिळेनासें झालें, अन्न ब्रह्म ॥ ७ ॥
 पाव मज आतां, सोडवी यातना, ।
 अगा नारायणा, दीनबंधू ॥ ८ ॥
 सत्य सती तीची, येऊंघ्या करुणा, ।
 जन्ममृत्युहरण, दास म्हणे ॥ ९ ॥

अभंग ६.

ता. १४।७।१९०६.

वामनाची वाणी, धन्य त्रिभुवनीं, ।
 जप निशिदिनीं, वामनाचा ॥ १ ॥
 वामना लाधला, वामन सद्गुरु, ।
 त्रिविक्रम थोरु, दावियेला ॥ २ ॥

वामनचि जाणे, वामनाची सेवा, ।
 व्यर्थ करिती हेवा, अन्य जन् ॥ ३ ॥
 नाभीपासोनिया, मस्तकापर्यंत, ।
 त्रिपाद भूमि देत, वामनासी ॥ ४ ॥
 ऐशा भूमिदानें, धन्य धन्य काया, ।
 वामन कृपा छाया, वामनासी ॥ ५ ॥

अभंग ७.

ता. २८।७।१९०६.

हनुमंतरायासी, नव्हे उतरायी, ।
 ऋणांतुनी पाही, मुक्त केलें ॥ १ ॥
 सद्गुरु स्वामीची, कृपा संपादिली,
 तें तों तोडियेली, भव-बाधा ॥ २ ॥
 सत्य आत्मज्ञानें, सन्मार्गी वर्तन, ।
 अहर्निशी स्मरण, रामनाम ॥ ३ ॥
 न मार्गें कोणासि, नेघें पापद्रव्य, ।
 करीतसे व्यय, सत्पात्रींच ॥ ४ ॥
 यामिनी माझारी, कीर्तन करीत, ।
 साधिला परमार्थ, वामन म्हणे ॥ ५ ॥

अभंग ८.

ता. ३०।७।१९०६.

हनुमंताचा राय, श्रीरामसद्गुरु, ।
 आत्मऋणभारु, मुक्त करी ॥ १ ॥
 सांगितली सेवा, करितां यथार्थ, ।
 सर्व मनोरथ, पूर्ण करी ॥ २ ॥
 संताचा जो मार्ग, अहर्निशीं स्मरण, ।
 दिधलीसे खूण, निजकृपें ॥ ३ ॥

रामनाम हेंचि, एक निजधन, ।
 तयाविण जाण, पाप द्रव्य ॥ ४ ॥
 अखंडित वाचे, श्रीराम स्मरण, ।
 हेंचि पै कीर्तन, दासालागीं ॥ ५ ॥

अभंग ९.

ता. २२।९।१९०६.

सद्गुरुची कृपा, जेणें संपादली, ।
 त्याची चिंता गेली, देशोधडी ॥ १ ॥
 काळभया हरिलें, गेली भवभीति, ।
 जन्ममरण पंक्ती नासोनिया ॥ २ ॥
 ऐसा तो सद्गुरु, लाघे ज्ञानेश्वरु, ।
 पुण्याचा तो मेरु, उचंबळला ॥ ३ ॥
 उपदेश मात्रें, दावी जनार्दना, ।
 वैकुंठींचा, राणा आत्माराम ॥ ४ ॥
 उपदेश मिळोनि, वीस अब्दें गेलीं,
 अनंत पाहिलीं, निर्गुणरूपें ॥ ५ ॥
 जपसंख्या झाली, कोटि एकसष्ट, ।
 वरी पन्नास लक्ष, सद्गुरुकृपें ॥ ६ ॥
 धन्य तो सद्गुरु, लाघे वामनासी, ।
 दावी विश्वात्म्यासी, जनीं वनीं ॥ ७ ॥

अभंग १०.

ता. २५।९।१९०६.

केला वाल्मीकानें, शतकोटि ग्रंथ, ।
 प्रसिद्ध जगांत, रामायण ॥ १ ॥
 तोवि नामदेवें, शतकोटि अभंग, ।
 विठ्ठलकृपें सांग, पूर्ण केलें ॥ २ ॥

तैशी शतकोटि, जपसंख्या व्हावी, ।
 दया पै करावी, सद्गुरूंनीं ॥ ३ ॥
 सद्गुरुची दया, जयालागीं होय, ।
 तयालागीं काय, उणें असे ॥ ४ ॥
 उणें नसे राम, सदा आत्माराम, ।
 भक्ता पूर्ण काम, करीतसे ॥ ५ ॥
 सद्गुरुचे शिष्य, शतकोटी जाहले, ।
 नाहीं कष्टवाले, देह ऐसे ॥ ६ ॥
 वामनाचे परी, वामन वाढत, ।
 तथा दंडवत, दास करी ॥ ७ ॥

अभंग ११.

ता. ५।१०।१९०६.

काया-निक्षेपण, मज करावया, ।
 आज्ञा देवराया, देई त्वरें ॥ १ ॥
 असंख्य यातना, होती शरिरासी, ।
 तूं काय नेणसी, अंतरात्मा ॥ २ ॥
 नको मत्र ठेऊं, मृत्युलोकीं आतां, ।
 क्षणही तत्त्वतां, अनाथासी ॥ ३ ॥
 सद्गुरुच्या मठीं, करीं देह-पात, ।
 पापनाशिनींत, आनंदानें ॥ ४ ॥

अभंग १२.

ता. ९।१०।१९०६.

मृत्युलोकीं नरदेह, अमर इच्छिताती, ।
 ऐशी दुर्लभ प्राप्ती सहज हातीं ॥ १ ॥
 अमूल्य नरदेहीं, साधन साधिलें, ।
 निधान जोडिलें वैकुंठीचें ॥ २ ॥

ऐशिया देहाचा, कंटाळा करून, ।
 नरदेहचिद्रत्न दवडूं नये ॥ ३ ॥
 जो कां जन्मा आला, कधीं तरी त्याला, ।
 सोडूनि देहाला, जाणें असे ॥ ४ ॥
 साधन संपत्ती, जैसी जोडियेली,
 तैसी वृद्धी केली, पाहिजे पुढें ॥ ५ ॥
 मतिमंद दासा जेवढें कळत,
 तेवेढें सुचवीत, विनंतीनें ॥ ६ ॥

अभंग १३.

ता. १२।११।१३०६.

हरोनि आपदा, सद्गुरु जोडिला, ।
 त्याच्या उतराईला नसे कोणी ॥ १ ॥
 नुपेक्षीना कदा, सांभाळ सर्वदा, ।
 त्रास न करी मुदा सद्गोदीत ॥ २ ॥
 मंदबुद्धि मज, आत्मज्ञानी करी, ।
 दावी निर्गुण हरी, ऋणही हरी ॥ ३ ॥
 तयालागीं करोत, कुटुंबासहीत, ।
 चिरायु निश्चित, सद्गुरुराज ॥ ४ ॥
 राहो सदा नाम, मानी आणि सुमतिसी, ।
 सद्गुरुरायासी, हेंचि मार्गें ॥ ५ ॥
 वमनासमान, मानी परधन, ।
 रजनीं कीर्तन, नित्य करी ॥ ६ ॥
 धन्य मीच जमीं, भ्रातृज जोडिला, ।
 भवपार झाला, सुदुःखें ॥ ७ ॥

अभंग १४.

ता. १९।११।१९०६.

समर्थ सद्गुरु चरणाविण थारा, ।
 नाहीं या विचारा दृढ केलें ॥ १ ॥

चपळ हें मन चंचळ इंद्रियें, ।
 ठकविती स्वयें काय करूं ॥ २ ॥
 शम दम गुण जई हातीं येतीं, ।
 तैची त्याची भीति दूर होय ॥ ३ ॥
 सद्गुरुचें नाम विश्वास ठेवोनी, ।
 जपतसे मनीं प्रेमानंदें ॥ ४ ॥
 नामाविण गती, नाहीं त्रिजगतीं, ।
 संकटें नासती, नामेंचिया ॥ ५ ॥
 श्रीराम किंकरू, नामें हनुमंत, ।
 करावा पुनीत हेंचि मार्गें ॥ ६ ॥

अभंग १५.

ता. १७।१।१९०७.

सद्गुरुची आज्ञा, सत्य पै पाळिली, ।
 मोक्षश्री जोडिली, हातोहातीं ॥ १ ॥
 सद्गुरुची अवज्ञा, जो कां शिष्य करी, ।
 पडे तो अघोरीं, कुंभिपाकीं ॥ २ ॥
 व्यर्थ जन्मा आला, चांडाळ तो खरा, ।
 त्यासी नसे थारा, इहपर ॥ ३ ॥
 सद्गुरुसारखें, दैवतचि नाहीं, ।
 ऐसें वेद पाही वदताती ॥ ४ ॥
 धन्य हनुमंत स्वार्थत्याग केला, ।
 सद्गुरु आज्ञेला, अनुसरी ॥ ५ ॥
 नित्य श्रीपाद पूजा, निशींत कीर्तन, ।
 आत्मज्ञानी निपुण, श्रीगुरुकृपें ॥ ६ ॥

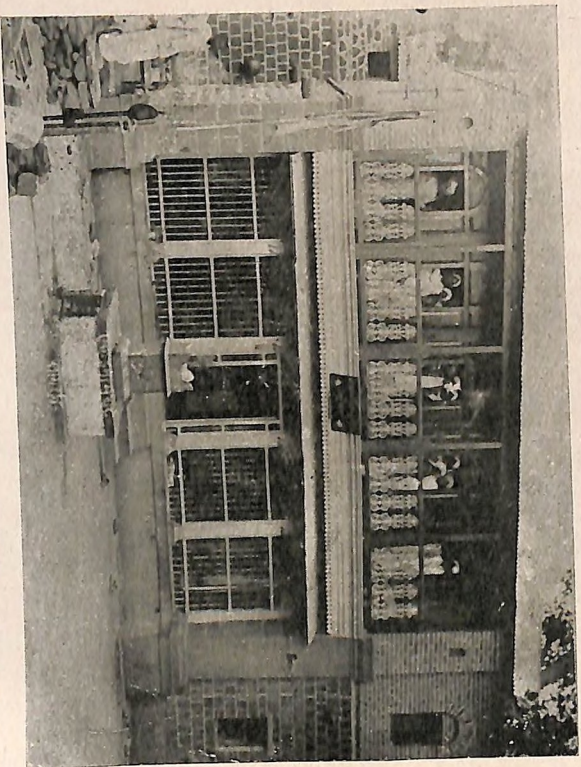
अभंग १६.

ता. ५।३।१९०७

स्थरूपसंपत्ती, परलोक-साधन, ।
 हेंचि मुख्य धन, मेळविलें ॥ १ ॥

कैवल्य - कुमुद

श्रीक्षेत्र विमड येशील कै. गु. भ. प. ती. हणमंतरावजी कोटनीस यांनीं बांधविलेली धर्मशाळा.

रामनाम वाणी, रामनाम मनीं, ।
 रामरूप जनीं, पाहियेलें ॥ २ ॥
 प्रपंची विपत्ती, परमार्थी संपत्ती, ।
 हीच सत्य स्थिती, साधकाची ॥ ३ ॥
 द्वादश वर्षांत निद्रालस्यवश, ।
 न होतां परेश, तुष्ट केला ॥ ४ ॥
 मुखें वर्णवेना, श्रम पडिभार, ।
 करिती परिहार सद्गुरु ते ॥ ५ ॥
 बहुतचि शिष्य, सद्गुरुचे झाले, ।
 कोणी नाहीं केले, श्रम ऐसे ॥ ६ ॥
 श्रमापरि फळ, मिळालें पदरीं, ।
 येर निद्राहारी, व्यर्थ गेले ॥ ७ ॥
 सद्गुरुची आज्ञा, सत्य पै पाळिली, ।
 मोक्षश्री जोडिली हातोहातीं ॥ ८ ॥
 हातोहातीं राम, जगाचा विश्राम, ।
 कैवल्याचें धाम, दास म्हणे ॥ ९ ॥

कै. ती. गु. भ. प. वामनरावजी कोटनीस यांनीं
 ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी कोटनीस यांचेवर केलेलीं पत्रें,

अभंग १७.

चिम्मडच्या मठीं, श्रीसद्गुरुपादुका, ।
 ठेवण्यासी देखा, धर्मशाळा ॥ १ ॥
 सद्गुरु आज्ञेनी, बांधवी हनुमंत, ।
 परम तो भक्त कोटनीस ॥ २ ॥
 शक अठराशें, वरी एकुणतीस, ।
 पुवंगवत्सरास, प्रारंभचि ॥ ३ ॥

अभंग १८.

अनंत पुण्येनी, लाधल्या पाडुका ।
 सद्गुरुच्या देखा, हनुमंतासी ॥ १ ॥
 कल्पकोटि काशी, केलिया निवास, ।
 नये साम्यतेस, पुण्य कांहीं ॥ २ ॥
 कोटिकल्प प्रयागीं, त्रिवेणी स्नानासी, ।
 नये बरोबरिसी, सुकृत हें ॥ ३ ॥
 बहु कल्पकोटि, केल्या वास गये, ।
 पुण्य कदा नये, तुळणेसी ॥ ४ ॥
 व्रत नेम दान वातांबु-पर्णाशन, ।
 केल्या तीर्थाटन, चारी दिशा ॥ ५ ॥
 याच्या सम पुण्या, न तुके कल्पांतीं,
 श्रुति-ऋती-उक्ती, स्पष्ट असे ॥ ६ ॥
 दर्शनेचि होती, कोटि कुळें उद्धार, ।
 ऐसा असे निर्धार, वामनाचा ॥ ७ ॥
 सद्गुरुचा दास, सांगे गर्जोनिया, ।
 याहो धावोनिया भाविक हो ॥ ८ ॥

अभंग १९.

पाडुका मिळाल्या, सद्गुरु लाधला, ।
 उणें काय त्याला, सांगा आतां ॥ १ ॥
 असोनी संसारीं, त्रिकाल दर्शन, ।
 सद्गुरु चरण, पाडुकांचे ॥ २ ॥
 धन धान्यादिक, अशाश्वत सर्व, ।
 शाश्वत वैभव, लाधलें कीं, ॥ ३ ॥
 धन्य धन्य जाणा, जगीं हनुमंत, ।
 खरा भाग्यवंत, आत्मज्ञानी ॥ ४ ॥

कै. ती. गु. भ. प. हणमंतराबजी कोटनीस.

जन्म.
कार्तिक शु. ८
शके १७८६

निर्याण.
पौष व. ६
शके १८४५

होता संग्रह पुण्यरूप पहिला श्रीसद्गुरु भेटला ।
ज्यानें अज्ञ जनांसि पार तरण्या सन्मार्ग तो दाविला ॥
केले पूर्ण मनोरथा झिजवुनि देहासि कष्टे पहा ।
ला श्रीमद्धनुमंतसद्गुरुपदीं माझा नमस्कार हा ॥ १ ॥

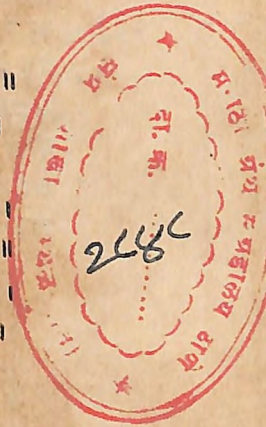
रघुनाथ.

सदा सर्वकाळ, नामाचें चिंतन, ।
 रजनी कीर्तन, प्रेमयुक्त ॥ ५ ॥
 कीर्तन करोनी, पैसा नाही घेत, ।
 नाहीच भागत, कोणा कांहीं ॥ ६ ॥
 साधूशिरोमणी, तुकाराम वाणी, ।
 तथा अनुसरोनी, वागतसे ॥ ७ ॥
 नसे काळभय, जन्ममरण धोका, ।
 मिळाल्या पादुका सद्गुरुच्या ॥ ८ ॥
 म्हणोनी वामन, घाली लोटांगण, ।
 भक्तियुक्त जाण, पादुकांसी ॥ ९ ॥

ओव्या २०.

जैशा श्रीराम पादुका भरतासी ।
 तैशाच लाभल्या हनुमंतासी ॥
 सद्गुरु चरणींच्या अति विशेषी ।
 या भाग्यासी जोड नाही ॥ १ ॥
 दुर्लभ ब्रह्मादि देवासीं ।
 अनायासें मिळाल्या सच्छिष्यासी ॥
 सेवा न करितां सायासीं ।
 सहजगतेसी लाभल्या ॥ २ ॥
 बहु जन्मींचें पुण्य फळासी ।
 आलें म्हणोनी लाभ अनायासी ॥
 भवतारक पादुका निःसंदेहेसी ।
 नव्हे कल्पांतेसी काळभय ॥ ३ ॥
 सहस्रावधी वर्षे तप करिती ।
 वातांबु गलित पर्णे सेविती ॥
 नाना साधनीं परम श्रमती ।
 तरी नोहे प्राप्ती सद्गुरुची ॥ ४ ॥

समर्थ सद्गुरुची कृपा होतेक्षणी ।
 अनंत रूपे प्रगटे चक्रपाणी ॥
 काय मी वाखाणूं अद्भुत करणी ।
 वेद शेष वाणीसी अशक्य ॥ ५ ॥
 सद्गुरु लाधला वामनासी ।
 परम दुर्लभ योगीयासी ॥
 अनंतस्वरूपी देवाधिदेवासी ।
 अहर्निशी पाहतसे ॥ ६ ॥

ओव्या २१.

पाप-पर्वत भस्म होती क्षणांत ।
 दुर्लभ दर्शन सकळ निश्चित ॥
 काय मी पामर वडूं त्याची मात ।
 ऐशा समर्थ सद्गुरुपादुका ॥ १ ॥
 पापी तरती दर्शने करून ।
 दुर्मिळ देवादिकांलागून ॥
 काय पुण्यें प्राप्त हनुमंतालागून ।
 सद्गुरुपादुका धन्य धन्य ॥ २ ॥
 पावन झालों पादुका पाहून ।
 दुःसाध्य साध्य वामना जाण ॥
 कासया चिंता गेली भवभीति हरून ।
 अनन्य वंदीन पादुका ॥ ३ ॥

ओव्या २२.

धन्य धन्य पवनात्मज निश्चिती । निरपेक्ष नित्य कीर्तन
 करित रात्री ॥
 सदा नाममंत्र चिर्ती । अगाध ख्याती काय वानूं ॥ १ ॥
 पूर्वार्जित सुकृतें करुनी । सद्गुरु लाधला मोक्षदानी ॥
 सुमंत्र सांगोनिया कार्नी । दावी जर्नीवनीं रामराया ॥ २ ॥

अन्योपार्जित द्रव्य ने घे कदा । ध्यान नामावळी सर्वदा ॥
 हरोनि दैन्य दुःख आपदा । सद्गुरुपादुका संपदा
 मिळाल्या ॥३॥

नित्य दिवसा पादुकार्चन । निशीत होत हरिकीर्तन ॥
 टाकोनिया दुरभिमान । सद्गुरुचरण आठरीत ॥ ४ ॥

अभंग २३.

कीर्तन ऐकोनी । संतुष्ट ते होती ।
 भावीक निश्चिती । भक्तिभावे ॥ १ ॥
 न मागे कोणा । संतुष्ट सर्वदा ॥
 त्यागोनी आपदा । दुर्बुद्धिसी ॥ २ ॥
 नित्य करी पूजा, सद्गुरुपादुका ।
 नेम निष्ठे देवा । यथासांग ॥ ३ ॥
 धन्य हनुमंत । पांडुरंगसुत ॥
 पूर्वजां उद्धरीत, आत्मज्ञानी ॥ ४ ॥
 पितृव्य वामन । सद्गुरुपासोनी ।
 केलें आत्मज्ञानी । सत्य जाणा ॥ ५ ॥
 त्याच्या उपकारा नोहे उतरायी ।
 मेरूपुढें राई तद्वतची ॥ ६ ॥

पद.

(चाल- ब्रम्हहक्लिसेनाऊ)

ब्रह्मपुरीं आम्हीं जातों रे । कोण येतो कारे ॥
 संगें येईल त्यासी नेतों रे । लाभ होतो रे ॥ घु० ॥
 गुरुपदि शरण आधिं व्हावें रे । नाम ध्यावें रे ॥
 गुरुनाम निशिदिनीं गावें रे । रूप पहावें रे ॥ १ ॥
 नामांत राम प्रगट होतो रे । भेट देतो रे ॥
 नेसील तिकडे हा येतो रे । मुक्ती देतो रे ॥ २ ॥
 दासाचा निश्चय पाही रे । शंका नाही रे ॥
 सद्गुरुपद धरुनी राही रे । मुक्ती लाही रे ॥ ३ ॥

१ सदर पद ती. तात्यासाहेब यांनी आपल्या निर्याणाच्या
 अगोदर थोडे दिवस कीर्तनांत म्हटलें, पण त्यांच्या बरोबर ब्रह्मपुरी
 जावयास तयार होणारा इसम कोणी भेटलासें वाटत नाही ।

कैवल्य-कुसुम

कै. ती. गु. भ. प. हणमंतरावजी कोटनीस.

जन्म- कार्तिक
शु. ८ शके १७८६

निर्याण-पौष
व. ६ शके १८४५

हणमंतरावजी कोटनीस

गुरुभजनविधानी वेचिलें आयु सारें ॥
गृह-विभव-सुतादी तुच्छ केले पसारें ॥
धरि सहज-समाधि-ध्यान रात्रंदिसा रे ॥
पुनरपि हनुमंत व्यक्त झाला कसा रे ॥ १ ॥

साधुदास

कैवल्यकुसुम.

प्रकरण ४ थें.*

कै. ती. गु. भ. प. तात्यासाहेब यांचेवरून
भक्त मंडळींनी केलेलीं पद्यें.

अभंग १.

प्रथम शरण सद्गुरुनाथा, शरण तुम्हां हनुमंता ॥ १ ॥
गुप्त सुलभ दाविला मार्ग, अंतरींचा राजयोग ॥ २ ॥
निर्वाणी नामस्मरण, मंत्र दीला जो गहन ॥ ३ ॥
नामैं राम सांपडला, जनीं विजनीं कोंदाटला ॥ ४ ॥
सद्गुरुनीं कृपा केली, आत्मरामीं भेट झाली ॥ ५ ॥
नामैं झालों भवपार, आतां चुकली येरझार ॥ ६ ॥
हनुमंत माझा धनी, रघुनाथा पावें जो निर्वाणी ॥ ७ ॥

अभंग २.

जिवलग माझ्या हनुमंतराया, ।
करी आतां दया पुत्रांवरी (दासावरी) ॥ १ ॥
तुजवीण कोणां सांगू सुखदुःख, ।
कोण माझी भूक शमवील ॥ २ ॥
तुजवीण मला ओस दाहीं दिशा, ।
तव कृपा आशा असे एक ॥ ३ ॥
तुजवीण कोणां जाऊं मी शरण, ।
कोण संरक्षण करिल माझें ॥ ४ ॥

*या प्रकरणातील अभंग ती. तात्यासाहेब यांचे चि. रघुनाथ
हनुमंत कोटनीस यांनी केलेले आहेत.

रघुनाथ म्हणे आलों तुझे पार्यीं, ।
करी तुज कांहीं आवडे तें ॥ ५ ॥

अभंग ३.

पावें पावें हनूमंता, तूंच माझी प्रिय माता ॥ १ ॥
तूंचि माझा प्रेमळ पिता, तूंचि माझा सखा भ्राता ॥ ॥
तूंचि माझा सखा चुलता, तूंचि माझी कुलदेवता ॥ ३ ॥
तुझी चाले सर्व सत्ता, तूंचि निर्वाणीचा त्राता ॥ ४ ॥
रघुनाथावरी करीं दया, दावीं आतां तव पाया ॥ ५ ॥

अभंग ४,

हनूमंतराया दयेच्या सागरा, ।
देवा विश्वंभरा तारीं मला ॥ १ ॥
तुजवीण कोणा करूं मी याचना, ।
कोणासी करुणा येइल माझी ॥ २ ॥
पुत्रार्थीयां पुत्र धनार्थीयां धन, ।
देसी उचलून प्रेम करीं ॥ ३ ॥
तैसें मज पाही नको नको कांहीं ।
चित्त तुझ्या पार्यीं जडोदे हो ॥ ४ ॥
रघुनाथ म्हणे हेंचि देईं देवा, ।
नित्य तुझी सेवा घडावी वा ॥ ५ ॥

अभंग ५,

बहु दयावंत गुरुमहाराजा, ।
मायबाप माझा हनूमंत ॥ १ ॥
करितां ना हो ना हो उघडी अंतरीं, ।
समाधान करी भावीकाचें ॥ २ ॥
तयाचिया पर्दीं ठेवोनी विश्वास, ।
व्हावें सावकास आवडीसी ॥ ३ ॥

रघुनाथ म्हणे त्यांच्या पार्यां माझे प्राण, ।
प्रेमें समर्पिन कल्याणासी ॥ ४ ॥

अभंग ६.

कां न पावसि हनुमंता, राया लक्ष्मिचिंता कांता ॥ १ ॥
मन कठीण कां केलें, मज दीना अव्हेरीलें ॥ २ ॥
बहु उद्धरीले जन, त्वां वा पतित पावन ॥ ३ ॥
रघुनाथ म्हणे दीनानाथा, चरणीं ठेवीयेला माथा ॥ ४ ॥

अभंग ७.

झालों झालों परदेसी, करीं आतां साऊलीसी ॥ १ ॥
तुजवीण हनुमंता, कोण करी माझी चिंता ॥ २ ॥
तुझी लागलीसे आस, होऊं नको वा उदास ॥ ३ ॥
चित्त देई दीन बोला, करीं आतां करुणेला ॥ ४ ॥
गुरुराया तूं दयाळ, करी रघुनाथाचा सांभाळ ॥ ५ ॥

अभंग ८.

तुझीया चरणीं ठेवियेला भाव, ।
तेणें माझा जीव समाधान ॥ १ ॥
होणार तें होवो जाणार तें जावो, ।
ठेवीयेला भावो तुझ्या पार्यां ॥ २ ॥
तुझ्या पार्यां आहे सर्व माझे सुख, ।
मजसी विन्मुख कळं नको ॥ ३ ॥
रघुनाथ म्हणे आहेसी तूं चंद्र, ।
आहे मी चकोर ओशाळलों ॥ ४ ॥

अभंग ९.

असो माझी सर्व चिंता । गुरुराया हनुमंता ॥ १ ॥
मक्त संकटीं धावसी । प्रेमें तया सांभाळीसी ॥ २ ॥
त्वां बहुत उद्धरीलें । ऐसें तूजें नांव झालें ॥ ३ ॥
रघुनाथ म्हणे राखीं नांव । मज देई पार्यां ठाव ॥ ४ ॥

अभंग १०.

नको गुरुराया मोकलूं मजसी ।
 आहें परदेसी तुजवीण ॥ १ ॥
 माझे अपराध पाहूं नको आतां ।
 राय। हनुमंता सांभाळी हो ॥ २ ॥
 तुझिया पायांची लागलीसे आस ।
 आणिका दिशेस लावूं नको ॥ ३ ॥
 रघुनाथ म्हणे न हो पाठभोरा ।
 पार्यीं या पामरा देई थारा ॥ ४ ॥

अभंग ११.

अवचित दैवें नरजन्मा आलों ।
 परी मीं रंगलों विषयांत ॥ १ ॥
 बुद्धीहीन झालों मायेसीं भुललों ।
 सन्मार्गा मुकलों दैवहीन ॥ २ ॥
 परमार्थमार्गीं आंधळा पांगळा ।
 भावभक्तीकळा नाहीं मज ॥ ३ ॥
 सर्ग भावें आलों शरण मी तुला ।
 धरी द्या दीनाला निजकरीं ॥ ४ ॥
 हनुमंतराया करी करुणेसी ।
 तारा रघुनाथासी आपुलीया ॥ ५ ॥

अभंग १२.

गुरुराया झालों तुमचा अंकीत ।
 पाहु नको अंत आतां माझा ॥ १ ॥
 पातकी मी घोर पातकी मी घोर ।
 परी तूं अव्हेर करूं नको ॥ २ ॥
 आहे मी अनाथ आहे मी अनाथ, ।
 करीं वा सनाथ तव कृपें ॥ ३ ॥

दीनाचें हीनत्व आणिसील मना, ।
 तरी लाज कोणा सांग वापा ॥ ४ ॥
 रघुनाथ म्हणे नाहीं गरिवाचा त्राता ।
 राया हनुमंता तुजवीण ॥ ५ ॥

अभंग १३.

धेनु वत्सालागीं पाजी प्रेमपान्हा, ।
 माय निज तान्हा सुखवीते ॥ १ ॥
 तैसें देईं आतां माये हनुमंते ।
 मज बालकातें प्रेमसुख ॥ २ ॥
 पीलांचीया तोंडीं पक्षीण ते चारा, ।
 घाली निरंतरा जीवनासी ॥ ३ ॥
 आपुलीया पोरां कासवी सांभाळी, ।
 दृष्टीची साजली करोनिया ॥ ४ ॥
 रघुनाथ म्हणे भक्त भक्तीचें पालन, ।
 करी जीवप्राण निरंतर ॥ ५ ॥

अभंग १४.

साह्य होई आतां हनुमंतराया, ।
 करीं हो उपायां संकटीं या ॥ १ ॥
 दीन तुझा दास येतो काकुलती, ।
 दया तुझ्या चित्तीं उपजों दे ॥ २ ॥
 जन्ममरणाचे सोशिले सायास, ।
 तेषें या जीवास कष्ट झाले ॥ ३ ॥
 कंटाळला जीव नको गर्भवास, ।
 निज सुख आस लागलीसे ॥ ४ ॥

तुजवीण माझी कोणा ये करुणा, ।
पतीतपावना रघुनाथ म्हणे ॥ ५ ॥

अभंग १५.

तव पदीं आतां समर्पिलें जाण ।
तन-मन-धन सर्व कांहीं ॥ १ ॥

आतां माझा तूंचि मायबाप धनी ।
तारक निर्वाणीं गुरुराया ॥ २ ॥

नेणें जप-तप नेणें ध्यान-पूजा ।
गुरु महाराजा काय सांगों ॥ ३ ॥

रघुनाथ म्हणे आहे अंकित मी तूझा ।
हनुमंतराजा गुरुराया ॥ ४ ॥

आरती १६.

१

आरती हनुमंता । स्वामी सद्गुरुनाथा ॥
सच्चिदानंदकंदा । राया लक्ष्मीच्या कांता ॥ १ ॥
जन ते जागवीले । लाविले परमार्थ वाटे ॥
अखंड नामनादीं । पदनतासि तारिलें ॥ १ ॥

पाजळी ज्ञानदीप । हरि संसृतिताप ॥
बद्धत उपकारी । निज सुखासि दिलें ॥ २ ॥

निज दासा रघुनाथा । प्रेमसुखातें देता ।
रंजवी रामनामीं । वारि प्रपंचममता ॥ ३ ॥

आरती २.

आरती हनुमंता । स्वामी सद्गुरुनाथा ॥
 त्रिभुवनीं तूंचि थोर । रामकार्या धुरंधर ॥ ध्रु० ॥
 श्रीसद्गुरु रामचंद्र । महाविष्णु अवतार ॥
 कलियुगीं प्रगटोनी । हातीं दिधलें भांडार ॥ १ ॥
 स्वसुख घेउनीया, भक्तां दिधलें सार ।
 निर्वाणीं नामस्मरण, नयनीं श्रीरामदर्शन ॥ २ ॥
 धन्य धन्य गुरुरायें, नाम तारक दिधलें ।
 सागर उलंघोनी, येणें जाणें खुंटविलें ॥ ३ ॥
 रामनामें भुभुःकारी, येतो तळीं जातो वरी ।
 तथा सम मज वाटे वायूपुत्र निर्धारी ॥ ४ ॥
 ब्रीद त्वां सत्य केलें, शरणागता उद्धारिलें ।
 बाळक रघुनाथें । चरण शिरीं वंदिलें ॥ ५ ॥

येई येई वा गुरुनाथा ध्या मज पदरीं आतां ॥
 येई येई वा हनुमंता ध्या मज पदरीं आतां ॥ १ ॥

कैवल्यकुसुम.

प्रकरण ५ वें.

कै. गु. भ. प. तात्यासाहेब यांचेवरून
भक्त मंडळींनीं केलेलीं पद्यें.

श्रीहनुमंतनिर्याण.

बंधुजन-दुःखोद्धार.

मालिनी.

बहु तप तप लोकीं अर्चिलें देवदेवा ॥
खचित अतुल कीं मी जोडिला पुण्य ठेवा ॥
म्हणवुनि तुज ऐसा लाभला बंधु वाटे ॥
हृदयिं परि वियोगें दुःख अत्यंत दाटे ॥ १ ॥
उवग तुजासि कैसा आमुचा सांग आला ॥
अवाचित तव केवी सांडिलें प्रीय बाला ॥
कठिण मन करोनी चालिलासी कसा रे ॥
तुजविण गृह आतां भासतें वीस सारें ॥ २ ॥
स्वजन-सति-सुतांच्या तोडिलें मोह-पाशा ॥
स्वमनिं धरिलि नाहीं त्वां कधीं ही धनाशा ॥
अनलस हरिरंगें कीर्तनीं रंगुनीया ॥
खल कुजन सुपंथा लाविलें बोधुनीया ॥ ३ ॥

१ हे श्लोक, पुढील दोन पद्यें, आरती व पुस्तकाच्या शेवटीं दिलेले
“सांनदाय सोडुनि मना नको चळूं कदा” हें अष्टक कै. ती. गु.
भ. प. तात्यासाहेब यांचे चुलतबंधु ती. गु. भ. प. गोपाल वामन
कोटनीस यांनीं केलेलें आहेत.

धन अमित जर्गी या जोडिलें तें नयानें ॥
 परि गुरुपदपद्मा वाहिलें सन्मनानें ॥
 सतत सुखाविलें त्वां अर्पुनी अन्न दीना ॥
 किति तव गुण वर्णू आत्मविद्यानदीना ॥ ४ ॥

प्रियतम तव भार्या सद्गुणादद्या पवित्रा ॥
 त्यजुनि सकल आत्तां अज्ञ ही स्वात्म पुत्रां ॥
 अवचित जयिं गेली पुण्यलोकीं सुखानें ॥
 तयिं हरि हरि ऐसा घोष केला सुखानें ॥ ५ ॥

“ खचित सकल माया पाश ते तोडुनीया ” ॥
 “ गुरु सद्य कृपेनें मुक्त झालों जर्नी या ” ॥
 स्मरति तव मुखींचे शब्द अद्यापि सारे ॥
 मनुज कवण ऐसा तोडि माया पसारे ॥ ६ ॥

विषयिं दृढ विरक्ती अल्प आहार निद्रा ॥
 निशिदिनिं तुज होती निर्गुणात्मैक्य मुद्रा ॥
 किति तरि तव वर्णू श्रीगुरुपाद-निष्ठा ॥
 काशि तव मज लाभे रामभक्ती वरिष्ठा ॥ ७ ॥

त्यजुनि जड शरीरा देवता ती कुलाची ॥
 अतुल खनि सुखाची प्रेममूर्तीच साची ॥
 जिणुनि गृह सुताशा गेलि माताहि देवें ॥
 वदासि हरिलि माया सर्व माझी सुदैवें ॥ ८ ॥

इंद्रवंशा वृत्त.

तूं छत्र सर्वां स्वजनास होउनी ॥
 रक्षायिले कष्ट सदैव सोसुनि ॥
 केलें कधीं तूं नच दुष्ट भाषणा ॥
 आतांचि कां होसि कठारे या जना ॥ ९ ॥

मंदाक्रांता.

ये ये बंधो सदय हृदया केवि जासी पुढारा ॥
 नाही नाही तुजविण जर्गी अन्य आम्हांसि थारा ॥
 बोले प्रेमें पुनरपि मुखें तो गुरुगुह्य ठेवा ॥
 अंधःकारीं त्वरित घन या लावि सन्मार्ग-ठावा ॥१०॥
 दुःखानें हें हृदय फुटतें कंठ दाटोनि येतो ॥
 नेत्रीं अश्रू अविरल फुटे शब्द तोंडीं नये तो ॥
 हा हा काला कठिण-हृदया केवि काढोनि नेला ॥
 अंधू माझा वद तुजसि तो कोणता लाभ झाला ॥११॥

पुत्रविलाप.

शार्दूल विक्रीडित

हा ताता सदया सदा निज सुतां प्रेमें तुवां रक्षिलें ॥
 देवोनी परमार्थ-तत्व कधिना स्वार्था तुवां लक्षिलें ॥
 संसारांत निमग्न ते जनक या भूमीवरी फार रे ॥
 वैराग्यें शिकवीत भक्ति असला दुष्प्राप्य हें सार रे ॥१२॥
 भाग्यें त्वत्सम तात जोडुनि जर्गी हें धन्य आम्हीं पहा ॥
 कैसे कालकुठार निर्घृण पडे या मस्तकीं हें अहा ॥
 आम्हातें परदेशि दीन करुनी नियार्ण कां मांडिलें ॥
 माया-प्रेम-दयालुतादि गुण हे कां या क्षणीं सांडिले ॥१३॥
 ये ताता परतोनि दावि मुख तें हें शोभवी घाम ही ॥
 कैसीं भीषण त्या स्मशानिं न रुते तूंतें कठोरा महां ॥
 कोठें तूं दिसशील सांग फिरुनी या पंच भूतांतरीं ॥
 कां हें दुःख असह्य आजि अमुच्या त्वां घातलें अंतरीं ॥१४॥

स्वजनविलाप.

इंद्रवंशा वृत्त.

केलें कसें आजि कठोर चित्त तें ॥
 सांडोनि माया गृह पुत्र वित्त तें ॥

होसी स्वरूपांत निमग्न राजसा ॥
 हो सागरीं सैधव लीन तो जसा ॥ १५ ॥
 हीं पंच भूतें त्यजुनी अशाश्वतें ॥
 घेसी स्वरू.ीं निज सौख्य सत्य तें ॥
 आम्हा परीं लोटुनि दुःख-सागरीं ॥
 हा हा कसा तूं वद जासि सत्वरीं ॥ १६ ॥

शिष्यजन विलाप.

संसारार्णविं या अगाध दृढ हा तारू अम्हा जोडला ॥
 मोहाचा गुरुगुह्य सांगुनि जयें तो पाशही तोडला ॥
 केला मोक्ष कृपें खरा सुगम तो, तो सद्गुरू लोपला ॥
 हा हा श्रीहनुमंत बोध-तरणी अस्तासि कीं चालिला ॥१७॥
 जो कां शांति-दया-क्षमादिक गुणीं अत्यंत की शोमला ॥
 औदार्यें सुखवीत याचक जना अन्नं धनें तो भला ॥
 ज्याचें ज्ञान अगाध सत्य परि जो गर्वें नसे मातला ॥
 हा हा तो हनुमंत बोध-तरणी अस्तासि कीं चालिला ॥१८॥

पद. १९

(चाल-चंद्रकांत राजाची०).

आजि कसा भगवंत कोपला दैव उलट झालें ॥
 दावा साधुनि घाव घातला वर्मा निष्ठुर काळें ॥ध्रु०॥
 रुधिरोद्गारी संवत्सर हें परम कठिण भासे ॥
 शक अठराशें पंचेचाळिस मास शून्य ही तैसें ॥१॥
 रवी वासरीं वद्य षष्टिसीं चतुर्थ प्रहरीं दिवसां ॥
 दीन आम्हासी सोडुनि गेला हनुमंत कैसा ॥२॥
 ज्ञानवंत हा दयावंत हा शांत दांत दाता ॥
 अनन्य भावें नमन तत्पदीं नित्य असो आतां ॥३॥
 अखंड रंगुनि राम नामिं या नित्य जयें अंगें ॥
 रंगविले श्रीगोपालनाथा कीर्तनाचे रंगें ॥४॥

(चाल-बाळा जो जो, राग-सारंग)

येई येई वा हनुमंता ॥ सद्गुण-मंडीता ॥
 करुणा निधि तूं ये ॥ कां धरसी ॥ निष्ठुरता तूं ऐसी ॥ ध्रु० ॥
 विरळा मानव तो ॥ या लोकीं ॥ गुरुभक्त अवलोकीं ॥
 अनन्य गुरुचरणीं ॥ अर्पुनिया ॥ तनुमधनमाया ॥
 व्याघ्र सिहाचे ॥ या जगतीं ॥ दुग्धाहि जांडे यत्नांतीं ॥
 परि तुजसम भ्राता ॥ नच भेटे ॥ म्हणुनि अंतर पेटे ॥ १ ॥
 अखंड कीर्तनीं ॥ निज रसना ॥ रंगविली वा सुजना ॥
 अन्नदानिं दीनांचा ॥ बहुतांचा ॥ मायवाप तूं साचा ॥
 निर्मम वसलासी ॥ परिवारीं ॥ पांथापरि निर्धारी ॥ २ ॥
 दीपाविण सुंदर ॥ मंदिर तें ॥ शोभा जेवि न देतें ॥
 पतिविण संसारीं ॥ पतिव्रता ॥ शोभे नच गुणवंता ॥
 रवि शशि ते नसतां ॥ दिन रजनीं ॥ शोभा न पवे जनीं ॥
 तैसे तुजविण रे ॥ मज पाही ॥ ओस दिशा दाही ॥ ३ ॥
 दुःसह शोकाच्या ॥ अजि डोहीं ॥ वियोग बुडवी पाही ॥
 सखया भेटुनिया ॥ वद काहीं ॥ शोक लयातें नेई ॥
 अंत नको प्राहुं ॥ या रुमयीं ॥ सत्वर धांवत येई ॥
 या परिची करुणा ॥ परिसोनी ॥ स्वयेंचि चिद्भुवनीं ॥
 प्रगट कृपें झाला ॥ हनुमंत ॥ वदला जिविंची मात ॥ ४ ॥
 सावध हो बंधो ॥ अवधारी ॥ मद्रच हे निर्धारी ॥
 मज तुज भेद नसे ॥ हा किमपी ॥ गोपालनाथ स्वरूपीं ॥
 मी तूं ग्रासुनिया ॥ ऐक्यानें ॥ राहि समाधानें ॥
 वियोग हा नेला ॥ विलयाला ॥ योगानंदाचि भरला ॥ ५ ॥

आरती. २१

गुरुभक्ती लागीं अवतरुनी जगतीं ॥
 अखंड सेवा करुनी सुखविसि गुरुमूर्तीं ॥

माया ममता कधि ही धरिली ना चित्तीं ॥
 वाहिले गुरुपादिं प्रेमें तनु मन संपत्तीं ॥ १ ॥
 जय देव जयदेव जय श्रीहनुमंता ॥
 आरती ओवाळूं आँतें गुणवंता ॥ ध्रु० ॥
 रंगुनि कीर्तनिं स्वयें भाविकु रंगविले ॥
 मूढ जनही बोधें सांप्रदायि केले ॥
 गूढ ज्ञान तत्व सुगम जना केले
 गुरुभजनीं मन हें अखंड रमवीले ॥ २ ॥
 तरुनी स्वयें निजकुळ उद्धरीले ॥
 परमार्थाचें बीज जगांत पेरिले ॥
 सत्पद चित्पद दोनी आनंदिं मिळवीले ॥
 गोपालनाथ पदीं ऐक्य साधीले ॥ ३ ॥

पद १.

(चाल-स्वकुल-तारक सुता राग-भीमपठासी)

'नमन सद्गुरुपदा । सुखदा ॥

फिरुनि फिरुनी करिन शतदा ॥ ध्रु० ॥

हनुमंताच्या कृपाप्रसादा साठीं चढलों

भजकपदा ॥ १ ॥

अनन्य-भावेन चिंतन करिताचि, साधुदास

कवि घे मोदा ॥ २ ॥

पद. २

(चाल-उद्धवा शांतवन कर जा त्या गोकुळवासी जनांचें)

'पाहुनी हनुमंतातें । मन माझें ताल्लिन झालें ॥ ध्रु० ॥

दर्शना तयांच्या जातां । मम मनीं नवल बहु वाटे ॥

पाहुनी विमल पदकमलें । मम देहीं रिपु मावळले ॥

चाल-गुरुकृपा पूर्ण वेल्हाळा ॥

रामनामें हटवी काळा ॥

गौरवर्ण पाहुनी पिवळा ॥

हृदयीं मम भरतें आलें ॥ पाहुनी ॥ १ ॥

प्रेमाश्रु सदा दाटोनी । मुखकमलचि हास्थें विलसे ॥

उजळिल्या दशदिशा कैशा । भव्य मूर्ति ती परि तेजें ॥

चाल-रेवणसिद्ध त्यांपासोनी ॥

गुरुपरंपरा चालवुनी ॥

भक्त अंतरंग बघुनी ॥

मवभीतातें शांतविलें ॥ पाहुनी० ॥ २ ॥

१ हें पद साधुदास यांनीं केलेलें आहे.

२ हें पद व पुढील पद गणेश सिताराम वझे रा. सांगली यांनीं केलेली आहेत.

रामचंद्र प्रिय मूर्ती ती ॥ गूढसं सृष्टु बहु बोले ॥
मुखि बोले मंजुळराणी ॥ जाणुनी भक्तेहतूतें ॥

चाल-भक्तांच्या प्रेमासाठी ॥
हे ब्रह्म सदानि ये भेटी ॥
गुरुदाता आवडी मोठी ॥
पदनमना भाग्य उदेल ॥ पाहुनी० ॥२॥

पद ३.

(चाल-पूर्ण प्रतापा भक्तवत्सला ज्ञानरूप ताता.)

हनुमंतराजा सद्गुरुमूर्ते स्वामी गुरुराया ॥
धाव दयाळा भवपंकांतुनि मजला ताराया ॥ ध्रु० ॥

नित्य ओघ तो कीर्तनिं चाले नामाचा थोर ॥
कल्पवृक्ष तूं भक्तजनांतें अससी बा थोर ॥
ज्ञान तें ॥ ध्यान तें ॥ शिकवी हनुमंता ॥ शिकवी
गुणवंता ॥
धन्य जर्गी या होण्यास्तव तारी मज आतां ॥ १ ॥

बुद्धिमंड मी उपमा मातें शोभे लोहाची ॥
परिस अससि तूं देइ योग्यता मजला हेमाची ॥
सत्य तें ॥ देइ तें ॥ मजला हनुमंता ॥ मजला गुरुनाथा ॥
नामामृत तें नित्य पाजूनी रक्षीं मज आतां ॥ २ ॥

हनुमंता मी श्रमलों आतां दुःखद संसारीं ॥
धन्य जर्गी या मजासि कराया सत्वर तूं तारी ॥
दास तो ॥ ठेवितो ॥ त्वच्चरणीं माथा ॥
गुरुचरणीं माथा ॥ शरण मी येई ॥
मजला आपण लोहं नका आतां ॥ ३ ॥

श्लोक ४

हनुमंत-पार्यां मना राही आतां ॥
 तुला घेउनी जाय तो मुक्तिपंथा ॥
 असा तो दयाळु आठवीरे ॥
 तुला संकटीं सोडवी देव तो रे ॥ १ ॥
 सदा सर्वदा सद्गुरु नाम ध्यावें ॥
 सदा सर्वदा रूप त्याचें पहावें ॥
 सदा सर्वदा भक्तिनें आळवावा ॥
 हनुमंत तो साधनें डोलवावा ॥ २ ॥
 हनुमंतरायें मज बोध केला ॥
 मनोवृत्तीचा सर्व तो शीण गेला ॥
 असा तो दयाळू मना आठवी रे ॥
 तयाचे पर्दीं लीन होई वा रे ॥ ३ ॥

आर्या ५.

अज्ञ जना ताराया संता येणें असें हरी वदले ॥
 सद्य स्थिती ही पाहतां सांप्रत तैसे महंत मज गमले ॥ १ ॥
 गुरु-अंजनीच दृष्टी स्थिर करतांना घडे हा अवतार ॥
 हनुमंत नाम साजे जन उद्धरण्या आलेचि साचार ॥ २ ॥
 विद्वत्ता बहु असुनी धर्तन साधें किती तरी वानूं ॥
 भूत दया अति तरती ज्ञानी शोभति जसा नर्भी भानू ॥ ३ ॥
 गुरुसेवा रूपानें हीना दीना प्रमोद हा करिती ॥
 द्वादश वर्षे ऐसें कीर्तन चाले गुरुकृपें वरती ॥ ४ ॥

१ हे श्लोक विठ्ठल रघुनाथ लोटलिकर रा. सांगली यांनी केलेले आहेत.

१ हा आर्या रा. अनंत गंगाधर केळकर राहणार सांगली यांनी केलेल्या आहेत.

कीर्तनीं उभेंची राहतां गुरुमूर्ती बोलवी असें वाटे ॥
 पेशा स्फुरणप्रकाशें कीर्तनीं रंगची नवा नवा दाटे ॥५॥
 सर्वा संतांचीं तीं वाक्यें दावुनी दृढामती करिती ॥
 सूक्ष्मार्था स्पष्ट करुनी देहावरी त्या आणोनि दाविती ॥६॥
 कीर्तन त्रिवेणीसंगमीं ज्ञात्यांना घालिती सदा स्नान ॥
 धन्य ते त्यांतही जनते नाममिश्रित जया सुधापान ॥७॥
 शक अठराशें सत्तिगीं विभूती मासींच कृष्ण षष्ठीसी ॥
 सोमवार शुभ पाहूनि गुरुनाथें घातलेंचि पाठीशीं ॥८॥
 हीन दीन मी असतां गुरुरायें मज कृपेचि करिं धरिलें ॥
 भवव्याधी हा निरसुनि अनंताला अनंताचि केलें ॥ ९ ॥

नमस्कार. ६

१ कलिमाजी जन बहु दोषी होती ।
 त्या कारणें संत अवतार घेती ॥
 नव्हे मानवी पुण्य पुरुष जगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ १ ॥

जना भासवी दक्ष प्रपंची जैसे ।
 परी अंतरीं पूर्ण विरक्ती असे ॥
 दया शांति क्षमा वैराग्य अंगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ २ ॥

मनीं ब्रह्मीं विचार हा चाललासे ।
 हरी कीर्तनीं तनू खेळलीसे ॥
 सदा आवडी नित्य निर्गुण संगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ३ ॥

निजबोधें मेघवर्षाव चाले ।
 हरीनामीं प्रेमें बहू पीक आलें ॥
 अशा साधकीं साधिली ही सुगी ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ४ ॥
 बहू हीन अज्ञ जन ते भुकेले ।
 हरीनामीं सर्त्रीं जेवुनि तृत जाहले ॥
 अशा भोजनीं जाहलो आम्ही निरोगी ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ५ ॥
 धन्य ही नगरी धन्य येथील जन ।
 निष्काम कथा अखंडीत श्रवण ॥
 हरे दैन्य तापासी भव भीत भंगी ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ६ ॥
 सांगलींत राहे गुरुभुवन जाई ।
 पुन्हां जन्म मरणासी येणेची नाही ॥
 जडजीव उद्धार झालासे सुयोगी ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ७ ॥
 नयनीं पाहतां बहु हर्ष होई ।
 चरणदर्शनें चित्तवृत्ति हरे ही ॥
 असे चरण ते ठेवूं हृदयांत वेगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ८ ॥

असें ग्राम नाही असें नाम नाही ।
 गुरुभाक्तीची पूर्ण झाली सिमाही ॥
 प्रसादिक वाणी बहु प्रेम अंगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ९ ॥
 निजानंद राहुनी जना आनंद देई ।
 असा संत विरळाचि जगतांत पाहीं ॥
 बहु सौख्य वाटे सज्जनांचेनि संगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ १० ॥

अहा राम ओखटी वेळ आली ।
 समस्ताचि टाकुनि गुरुमाय गेली ॥
 बहू लेकुरें लोटिलीं दुःप्रसंगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ ११ ॥
 गुरु रामराया जाणुनि भक्त हृहया ।
 सांगलीस धाडिलें योगिराया ॥
 तनु ठेविली सांगली पुण्य जागीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ १२ ॥
 पुरे पुरे ही प्रपंच वारी ।
 सदा लक्ष राहो गुरु श्रवणद्वारीं ॥
 तव चरण रजःकण अंगीं ।
 नमस्कार माझा हनुमंत योगी ॥ १३ ॥

गुरी विनति मी करी हृदयमंदिरीं या वसा ॥
 समस्त जग हें गुरुस्वरुपची ठसो मानसा ॥
 करो सतत सत्कृती मतिहि दे जगत्पावना ॥
 समर्थ हनुमंत भो पुरवि मन्मनोवासना ॥ १ ॥

दास

पद ८.

(चाल-सखया मी देई आतां तव प्रश्ना उत्तरा)
 हनुमंता संतराया गुरुस्वरूपीं विवसी ॥
 जडदेहा टाकूनिया चिरशांतीं पावसी ॥ ध्रु० ॥
 भवव्याधी विसरूनिया कीर्तनीं जो डोलतो ॥
 कीर्तनीं तो खंड नाहीं अज्ञजना बोधितो ॥
 दीनांचा तांत जो तो केवि आतां भेटसी ॥ १ ॥
 संसारा असुनि केवि परमार्था साधिती ॥
 दावियली निजकृतीनें मूढजना प्रचिती ॥
 प्रेमभावे चित्तवित्ता गुरुचरणीं अर्पिती ॥ २ ॥
 कलियुगीं सुलभ ऐसा पथ जना दाविला ॥
 नाममंत्र इच्छिताना सदया त्यां दीधला ॥
 भव जलधी तरुनी जाया गुरुमार्गा लाविसी ॥ ३ ॥
 पौष कृष्ण षष्ठी दिनी ब्रह्मरूपीं जाहला ॥
 सांगलीचा बोधरूपी रविं आजि लोपला ॥
 शाश्वतशा कीर्तीरूपें जरीं आतां विचरशीं ॥ ४ ॥
 वर्णाया ज्ञान नाहीं नत्र वाचे मधुरता ॥
 भवतापें तापली ही गोपालाची सुता ॥
 गुरूनाथा धन कृपेचा मजवरी कै वर्षसी ॥ ५ ॥

१ हें पद सौ. आनंदीबाई लेले राहणार बेळगांव, यांनीं ता.
 २४-१-१९२४ रोजीं केलेलें आहे.

श्रीमत् सद्गुरु परमपूज्य ती. हणमंतरावजी कोटनीस
महाराज यांचें निर्याण.

ऐका हो सज्जन अठराशें पंचेचाळिसांता
रुधिरोद्वारी संवत्सरांत उत्तरायण ॥ १ ॥

हनुमंतरायांनीं ठेवियला देह ।
पौष वद्य षष्ठी आणि रविवार ॥ १ ॥

दिवसां चौथे प्रहरीं केलें हो निर्याण ।
स्वरूपीं ताल्लिन ऐक्य झालें ॥ ३ ॥

ऐक्य झालें तेणें दिवस गोड झाला ।
जनीं या जोडला नारायण ॥ ४ ॥

रामरूपीं हनुमंत मिळोनिया गेले ।
कीर्तिरूपें उरले दासापाशीं ॥ ५ ॥

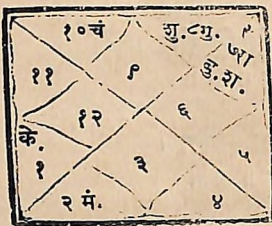
१ पौष व. ६ शके १८४५ रोज रविवार. (ता. ३७
जानेवारी १९२४.)

श्री

कै. ती. गु. म. प. हणमंतरावजी कोटनीस यांची जन्म-
कुंडली व राशीकुंडली स्पष्ट ग्रहांसह खाली दिल्या आहेत.

शके १७८६ कार्तिक शु. ८ सूर्योदयात् गत
घ. ७ प. ५६

जन्मकुंडली.

राशिकुंडली.

जन्मक लचे स्पष्ट ग्रह.

र.	चं	मं	बु.	गु	शु.	श.	रा.	के	ल.
६	९	१	६	७	७	६	६	०	८
२२	२६	२०	२०	१३	१४	४	१७	१७	५
५५	४५	५२	२६	१६	२२	३६	७	७	४६
५९	४३	२६	१८	२२	१७	२७	४१	४१	४७

जन्म सोमवार तारीख ७ नवंबर सन १८६४ सं. सांगली
पैकीं तेरदळ येथें.

सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा.

• चामरवृत्त.

सद्गुरुपदीं धरी अनन्य भाव तूं मना ५
हा गुरुपदेश वेदसार जाणरे मना ॥
प्राण चित्त वित्त देह वाहि तुं गुरुपदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ १ ॥

वांछुं तुं नको परस्त्रिया परावि या धना ॥
ज्ञान गर्व वाहुनी न निर्दि साधु रुज्जना ॥
क्रोध काम लोभ मोह सांडि टाकि दुर्मदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ २ ॥

भ्रांति सोड शांति जोड प्रेम घेई चिंतनीं ॥
ठेवि शास्त्र आत्मसद्गुरु प्रतीति घेउनी ॥
विश्वस्त्रनि तुं गुरु प्रबोधिं राहिरे सदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ३ ॥

तुं भुलो न अन्य सांप्रदाय सेविसी जरी ॥
तो न होय मोक्षदारिं दे अघोगती खरी ॥
दंभ दर्प हे त्यजूनि सेवि दैवि संपदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ४ ॥

मृत्युभीति नित्य वाहि सावधान तूं रहा ॥
स्वात्मभाव भूतमात्रिं सर्वदा हि तूं पहा ॥
नित्य नेमसाधनीं धरी हरील आपदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ५ ॥

लाज तूं धरूं नको गुरुगृहांत रावता ॥
श्वान होइ तुं गुरुप्रसाद नित्य सेविता ॥
सद्गुरुपुढें कदा नकोचि दाउं श्रीमदा ॥
सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ६ ॥

ब्राह्म आधिं हा मुहूर्त साधि ऊठ तूं त्वरें ॥
 वेदगर्भ नीज निष्ठ रामनाम गाइरे ॥
 ध्यानं चिंति जाश्वनीञ्च राममूर्तिं तुं बुधा ॥
 सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ७ ॥

श्रीगुरुपदाभिवंदना प्रभातिं तूं करी ॥
 व्याधि जन्म मृत्यु वारि पादतीर्थं तूं वरी ॥
 स्वात्मरूपिं तुं समाधि नित्य घेई मुक्तिदा ॥
 सांप्रदाय सोडुनी मना नको चळूं कदा ॥ ८ ॥

श्लोक.

वसंत तिलक

कैवल्यपुष्प-उर हा तव दिव्य कंठीं ॥
 अर्पूनि मी सतत साधनिं काल कंठीं ॥
 प्रेमें पदीं शरण होउनि मागतों मी ॥
 दे ठाव जन्म मृति वारुनि आत्मधामीं ॥ १ ॥
 रघुनाथ कोटनीस.

राजाधिराज श्रीसद्गुरुनाथ महाराजकी जय.

REFBK-0002848

REFBK-0002848

समाप्त.

सूची.

पद्य.	पान	पद्य.	पान
अ.		कोण्या पुण्यें ३४	
अनंत पुण्येनी ५०		रुण्ण वदे २७	
अवचित दैवें ५८		ग.	
अद्वय ब्रह्म १७		गजवदना तूं ८	
असो माक्षी ५७		गुरुभक्ती लागी ६६	
अज्ञ जना ७०		गुरुराया झालों ५८	
आ.		गुरो विनति ७३	
आजि कसा भगवंत ६५		घ.	
आरती हनुमंता ६०		घडघडाट रथ चाले २१	
आरती हनुमंता ६१		च.	
आरामधाम प्रभु ३२		चला बाईं गुरुपार्यां १६	
आश्विनात वद्य ३१		चिमडच्या मठीं २९	
उ.		चिमड क्षेत्रीं २	
उपनयनविधी ३१		ज.	
ऐ.		जनीं रामसेवा २९	
ऐका हो सज्जन ७६		जववरी सद्गुरु २४	
क		जिवलग माझ्या ५५	
कालिमाजी बहु ७१		जैशा श्रीराम पाडुका ५१	
कां न पावसि ५७		झ.	
काय वर्णू या ११		झालों झालों ५७	
काया निक्षेपण ४६		त	
कीर्तन ऐकोनी ५३		तव पर्दां आतां ६०	
कीर्तनगुणें होत १४		तुझिया चरणीं ५७	
कुडी म्हणे तूं ११		तूं छत्र सर्वां ६३	
केला वाल्मिकानें ४५		द,	
केलें कसें आजि ६४		देवा पुरे पुरे २८	
कैवल्य पुष्पसर ७८		ध,	
कोणाचा देव २०		धन्य धन्य ५२	

पद्य.	पान	पद्य.	पान
धन्य निंबरगी ...	... ३	मी हीन सर्वांपरी ...	... ३९
धेनुवत्सालागी ...	... ५९	मृत्युलोकीं नरदेह ...	... ४६
न.		य.	
नको गुरुराया ...	... ५८	येईं येईं वा ...	... ६६
नमन सद्गुरुदां ...	... ६८	ये ये बंधो ...	... ६४
नमोस्तुते निरंजनाय ...	... ३२	येवढें कोडें ...	... २५
नव्हे तेज वायू ...	... ३६	र.	
नाऊ धन्य ...	... २९	रघुनाथप्रिय ...	... ५
नारद बोलत ...	... २४	रघुनाथप्रिय गुरुवर ...	... ३
प.		रथ फिरुनि मठातें ...	... ३१
पति सासू श्वशुर ...	... ४३	रामराय राममाय ...	... ३५
पादुका मिळाल्या ...	... ५०	राम सिंहासनी ...	... २६
पाप पर्वत ...	... ५२	रुक्मिणीनें जी ...	... २६
पावें पावें हनुमंता ...	... ५६	ल.	
पाहुनी हनुमंतातें ...	... ६८	लोकीं या गुरुमाकि ...	... ३९
प्रथम नवामि आली ...	... ३२	व.	
प्रथम शरण ...	... ५५	वामनाची वाणी ...	... ४३
प्रसाद करुणाघना ...	... ३१	विहीर साधुरायाची ...	... ४
ब.		श.	
बसूं या साधनाला ...	... १६	शकाळी अठरा ...	... ३४
बद्दांजुली कृत ...	... ३३	शुचिभूत शुद्धमती ...	... १३
बहु तप तप ...	... ६२	श्रीराम अबतरला ...	... ६
बहु दयावंत ...	... ५६	श्रीराम सद्गुरु ...	... ३०
बावन्नकोटी जपसंख्या ...	... ४१	स.	
बावन्नकोटी जप ...	... ४२	सखी सांगते ...	... ९
ब्रह्मपुरी ...	... ५४	सद्गुरुची आज्ञा ...	... ४८
बोलें स्वामी ...	... ३३	सद्गुरुची रुपा ...	... ४५
भ.		सद्गुरुनीं दया ...	... १
भिष्म वदे ...	... २७	सद्गुरुपदीं धरीं ...	... ७७
भूमि नव्हे तो ...	... ८	सद्गुरु(राज) पहा ...	... २८
म.		सद्गुरु वचनें ...	... १८
माया-महोदधित ...	... ३३	सद्गुरुचा विश्वास ...	... ४१
मारुति पुसे ...	... २५	समर्थ सद्गुरु ...	... ४७

पद्य.	पान	पद्य.	पान
सद्गुरुच्या हातें ...	४०	हनुमंतरायासी ...	४४
सांगा तुम्ही ...	२०	हनुमंत पार्या ...	७०
साक्ष होई ...	५९	हनुमंताचा राय ...	४४
संसारवृक्ष हा ...	१३	हनुमंता संतराया ...	७४
संसारार्णविं या ...	६५	हरिदिनि निशिमाजी ...	३४
स्थिर स्थीर होई ...	१५	हरिनामाची ...	२२
स्वरूप निर्मळ ...	१७	हरिहर मूर्ति ...	१९
स्वयंभ सद्ना ...	५	हरोनि आपदा ...	४७
स्वरूपसंपत्ती ...	४८	हा ताता सद्या ...	६४
ह.		हा हा रामा ...	३५
हनुमंतराजा ...	६९	हंसावरती राम ...	६
हनुमंतराया ...	५६	हृदय पिटित ...	३४

अनंत कोटी ब्रह्मांडनायक
॥ राजाधिराज श्रीसद्गुरुनाथ महाराजकी जय. ॥

